

Filip Škiljan

ZNAMENITI

TALIJANI
u Zagrebu

*Zajednica Talijana u Zagrebu
2025.*

dr. sc. Filip Škiljan

Znameniti Talijani u Zagrebu

Zajednica Talijana u Zagrebu
Zagreb, 2025.

dr. sc. Filip Škiljan

Znameniti Talijani u Zagrebu

Nakladnik: **Zajednica Talijana u Zagrebu**

Za nakladnika: **Daniela Dapas**

Naklada: **350 komada**

Recenzenti: **dr. sc. Krešimir Dabo** i **dr. sc. Maja Vizjak**

Urednik: **Daniela Dapas**

Grafičko oblikovanje: **Alkemija** dizajn studio Zagreb

Prijevod na talijanski jezik: **prof. Ingrid Damiani Einwalter**

Lektura i korektura: **prof. Ingrid Damiani Einwalter**

Lektura hrvatskog jezika: **Kristian Lewis**

Tisak: **Tiskara Helvetica**

Tisak knjige pomogla je Unione Italiana – Talijanska unija.

ISBN: 978-953-57923-2-1

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001281930

Zagreb, 2025.

Ova je knjiga napisana u okviru europskoga NextGenerationEU projekta *Repozitorij nacionalnomanjinskih jezika u Hrvatskoj* (RENA). Za iznesene stavove i mišljenja odgovoran je samo autor te ti stavovi ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

... riječ je o osobama koje su bile trgovci, znanstvenici,
pjevači, liječnici, gospodarstvenici, duhovnici, umjetnici,
pedagozi, književnici, kulturni i politički djelatnici,
graditelji, inženjeri ili pravnici

**koji su zadužili Zagreb i koji su cijeli život
ili barem jedan dio svojeg života proveli u
Zagrebu.**

Uvodna riječ

Istražujući talijansku nacionalnu manjinu u Zagrebu prije nekoliko godina začeta je ideja da se izradi jedna popularno-znanstvena knjižica u kojoj bi se našli istaknuti Talijani u Zagrebu u prošlosti i u sadašnjosti. Kako smo prikupljali imena osoba koja bi se trebala naći u njoj, shvatili smo da je riječ o osobama koje su bile trgovci, znanstvenici, pjevači, liječnici, gospodarstvenici, duhovnici, umjetnici, pedagozi, književnici, kulturni i politički djelatnici, graditelji, inženjeri ili pravnici koji su zadužili Zagreb i koji su cijeli život ili barem jedan dio svojeg života proveli u Zagrebu.

Trebalo je najprije stvoriti osnovnu bazu podataka iz koje smo crpili podatke o tome tko se treba naći u ovoj knjizi, odnosno čije će biografije biti uvrštene. Istraživanjima koja smo proveli došli smo do određenoga broja imena, a osnovni je kriterij bio da se osoba, osim što je svoj radni vijek ili dio njega ostvarila u Zagrebu, smatrala Talijanom ili barem bila romanskog/talijanskog podrijetla. Dakako, bili su uvršteni i oni koji su imali barem jednog roditelja Talijana.

Oni koji su se našli u bazi podataka nisu svi bili Talijani: bilo je Židova s talijanskim prezimenima, bilo je osoba koje su hrvatskog podrijetla s otoka iz dalmatinskih gradova, ali su njihova prezimena zvučala talijanski. Bilo je i pojedinaca koji su bili istaknuti hrvatski romanisti i talijanisti, ali njihovo podrijetlo nije bilo talijansko, pa nisu uvršteni u leksikon. Takvi su na primjer bili i jesu Mihovil Kombol, Mate Zorić, Ljudevit Jonke, Josip Jernej, Zlata Bošnjak, Sanja Roić, Dean Duda, Lada Badurina, Andrea Rado, Ivana Vidović Bolt, Frano Čale, Mladen Machiedo, Iva Grgić, Ivica Peša Matracki, Smiljka Malinar, Morana Čale i Franka Rossi-Hace. U knjizi se nisu našle ni brojne osobe koje su se doselile iz Istre i iz Rijeke u Zagreb, ali nisu bile dovoljno značajne da bismo ih uvrstili u ovu knjižicu. Nakon razgovora s osobama iz talijanske zajednice u Hrvatskoj došli smo do konačnog popisa imena. Taj popis nije odviše opsežan zato što kroz povijest, ali i u sadašnjosti, u Zagrebu nije živjelo ni ne živi mnogo Talijana. Među obrađenim osobama sasvim sigurno još uvijek ima onih koji nisu Talijani ili onih koji se tako ne osjećaju, ali pogreške u prikupljenoj građi uvijek su moguće. Moguće je i da su pojedinci koji su zaslužili ući u ovo djelo nenamjerno izostavljeni. Budući da je ovdje predstavljen popis osoba tek početak istraživanja, u nekom sljedećem izdanju bit će ispravljene sve pogreške i svi previdi.

Trudili smo se da biografije budu napisane jednostavno, bez nepotrebnih detalja i da budu zanimljive širem krugu čitatelja. Nadamo se da smo u tome uspjeli. Uz fotografije i prijevod na talijanski jezik nadamo se da će knjižica naći svoj krug čitatelja.

Daniela Dapas, predsjednica Zajednice Talijana grada Zagreba

ALBERTOLI

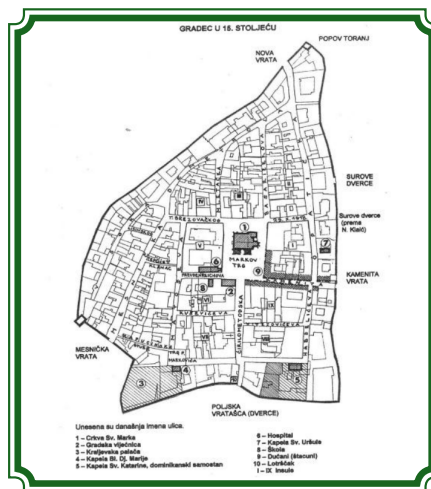
Italijan koji je 1818. godine točio pivo u Pivarskoj ulici te je cara Franju i caricu Karolinu pozdravio u svojoj krčmi napisima *Viva il Vincitore do Lepizig!* i *Viva il Liberator dell' Europa...* Na ulaznim vratima pivovare stajao je natpis: *Le 27 Junis 1818. Il più bell' giorno della Chronica di Zagabria*. Uz njega kavane su krajem 18. stoljeća držali krčmari talijanskog podrijetla Jakob Bedecastellia i Jakob Tomini.

Literatura: D. Hirc, *Stari Zagreb – Gradec i Grič*, Zagreb, 2008., str. 237-238, 472.

ANGELI, Pero

Pero Angeli bio je firentinski trgovac koji nije sudjelovao u sukobu Gradeca i Kaptola 1397. godine. Moguće je da se na Gradec doselio već šezdesetih godina 14. stoljeća. Međutim, tek je 1391. godine izabran za prisežnika. I njegov sin Ivan izabran je za suca 1434. godine. Ivan je imao zidanicu i dućane na Gradecu, pa možemo pretpostaviti da su se obojica bavila trgovinom. Očito je da su se i otac i sin odselili iz Firence kako bi vodili trgovinu na Gradecu, a Gradec ih je prihvatio u svoj patricijat i ušli su u magistrat. Pero je bio sin Angela iz Firence te je imao suprugu Margaretu koja se preudala za Brikcija nakon Perine smrti. Sin Pere i Margarete, spomenuti Ivan, imao je najmanje tri sina i četiri ili više kćeri.

Literatura: B. Škreblin, *Urbana elita zagrebačkog Gradeca od sredine 14. do početka 16. stoljeća*, Zagreb, 2015. (doktorski rad). <https://core.ac.uk/download/pdf/197852247.pdf>.

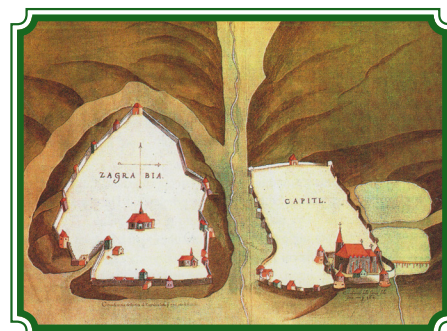
Gradec u 15. stoljeću

ANGELINI, Nikola

Nikola Angelini izradio je oko 1566. prvi plan Gradeca i Kaptola za saskog kneza Augusta.

ANTONINI, Marko

Marko Antonini bio je talijanski slikar rođen u Gemoni 1849. godine, a preminuo je u Zagrebu 1937. godine. Studirao je na Accademia delle Belle Arti u Rimu, a u Hrvatsku je došao 1875. godine, kada ga je pozvao grof Artur Nugent da obnovi stropne i zidne slike u dvorcima u Oroslovju i na Trsatu. Antonini se nastanio u Zagrebu, gdje je otvorio atelje u stilu makartizma. Redovito je putovao u Italiju, Bavarsku i Pariz radi usavršavanja. Najpoznatiji je po svojim freskama, a oslikavao je crkve i kapele diljem

Plan Gradeca i Kaptola iz 1566. godine Nikole Angelinija

Marko Antonini

Hrvatske, Slavonije, Istre, Dalmacije i Bosne.

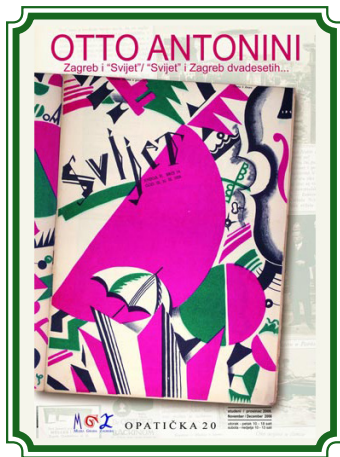
Među njegovim značajnijim djelima su freske u crkvama u Bistri, Brekovljanima, Požegi i mnoge druge. Oslikavao je i scenografije za kazalište, uključujući staro kazalište u Zagrebu. Antonini je djelovao i u Bosni, gdje je oslikavao crkve franjevačkih samostana. Od početka 20. stoljeća radio je u Fojnici, Varešu, Livnu i drugim gradovima. Iako su njegova djela uglavnom figurativna i dekorativna, Antonini je značajno pridonio slikarskoj i dekorativnoj baštini tih područja. Također je ostavio traga u stvaranju likovnih kompozicija u hodnicima samoborskog Muzeja, a mnogi njegovi radovi danas se nalaze u privatnim zbirkama i muzejskoj baštini.

Literatura: *Zagrebački leksikon*, sv. I, Zagreb, 2006., str. 106; "75-godišnjica Marka Antoninija" u: *Svijet*, 3 (1928.) VI/17, str. 366; Franjo M. Fuis (F-s.): "Oni iz 'stare garde'. S jednog kratkog posjeta kod starog slikara Marka Antoninija" u: *Novosti*, 31 (1937.) 272, str. 8; Marijana Schneider, *Historijsko slikarstvo u Hrvatskoj (katalog izložbe)*, Zagreb, 1969., 43; ANTONINI, Marko. *Hrvatski biografski leksikon (1983-2024), mrežno izdanje*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 5. 1. 2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/antonini-marko>.

ANTONINI, Otto

Otto Antonini bio je istaknuti hrvatski slikar, ilustrator i pionir grafičkog dizajna, poznat po svojem doprinosu likovnoj umjetnosti u Hrvatskoj, posebice tijekom prvih desetljeća 20. stoljeća. Sin je umjetnika Marka Antoninija. Rođen je 1892. u Zagrebu, gdje je završio umjetničko obrazovanje i usavršavao se na Privremenoj višoj školi za umjetnost i umjetni obrt. Kao talentirani umjetnik 1913. dobio je stipendiju za studij u Italiji, gdje je pohađao Akademiju likovnih umjetnosti u Sieni i usavršavao se u fresko tehnikama. Tamo je također posjetio Firencu i Rim, a zatim i München, upijajući različite umjetničke stilove i tehnike. Vrativši

se u Zagreb, Antonini je 1915. godine osnovao satirički časopis Šišmiš, u kojem je pod pseudonimom Strihinini objavljivao ilustracije i karikature. Njegove grafike karakteriziraju crte ekspresionizma i art decoa, što se ogleda i u njegovim radovima za časopis Svijet između 1926. i 1932. godine, u kojem je radio kao glavni ilustrator i likovni urednik. Ovaj ilustrirani tjednik, koji je prikazivao mondenost i društveni život Zagreba, bio je pionirski projekt koji je kroz

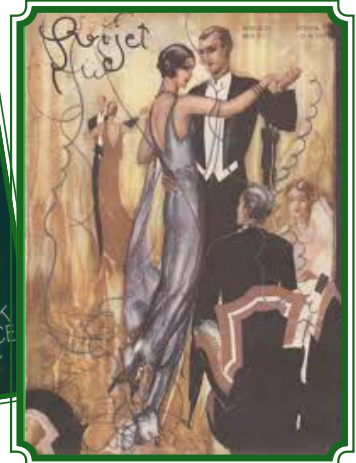

Izložba u čast
Otta Antoninija

Antoninijeve ilustracije donio sofisticirani i moderni stil. Antonini je također bio pionir u dizajnu poštanskih marki, izradivši jedno od prvih grafičkih

rješenja za marke Države SHS 1918. godine, kao i kasniji dizajn za marke Jugoslavije 1949., koji je

proglašen prvonagrađenim prijedlogom. U razdoblju nakon Drugog svjetskog rata Antonini je radio u Oglasnom zavodu Hrvatske (OZEHA), gdje je nastavio doprinositi grafičkom dizajnu, a bio je i član ULUPUH-a od 1951. godine. Osim ilustracija Antonini je izrađivao i figuralne freske u crkvama te portrete visokog zagrebačkog društva, čime je ostavio dubok pečat na umjetničkoj sceni. Njegova retrospektiva, organizirana u Muzeju grada Zagreba 2006. godine, evocirala je Zagreb 1920-ih godina kroz Antoninijev rad. Preminuo je u Zagrebu 1959., a njegovo umjetničko nasljeđe danas svjedoči o modernizaciji i razvoju grafičkog dizajna i ilustracije u Hrvatskoj.

Reviju Svijet uređivao je
Otto Antonini

Literatura: ANTONINI, Oto. *Hrvatski biografski leksikon (1983-2024), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 4. 1. 2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/antonini-oto>.

ANTONIUS, Italus

Antonius Italus bio je graditelj na kaptolskoj utvrdi. Godine 1516. spominje se Antonius Italus de Achyna koji je radio na biskupskoj utvrdi. Pitanje je na koje se naselje odnosi ime Achyna. Naime, Achyna je Voćin u Slavoniji, koji je prije Osmanlija bio važno crkveno središte, pa je možda ondje Antonius nešto gradió. Mogao je izvoditi i gradnju u Šaregradu, ali je ipak najvjerojatnije da je stigao iz Italije. Možda je tim imenom označen grad Atina u Furlaniji ili Ancona, koja se na hrvatskome zvala Jakin. Antonio je trebao sagraditi Bakačevu kulu s malim, ali najvažnijim ulazom u kaptolsku utvrdu. Bio je na gradilištu i 1517. kada se ta kula dovršavala, a poznato je da je u to vrijeme Italija doslovno izvozila graditelje utvrda po Europi. Očito je nadbiskup ostrogonski, upravitelj zagrebačke biskupije, pozvao Antoniusa i Michaela (oba s pridjevom Italus) da grade kaptolsku utvrdu za obranu od Osmanlija.

Literatura: L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb, 1994., str. 88.

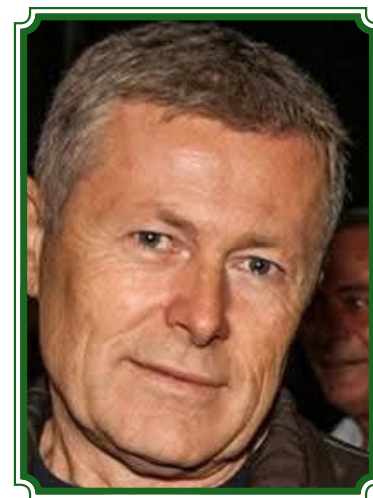

Bakačeva kula

ARLANT, Oskar

Oskar Arlant, predstavnik talijanske nacionalne manjine Grada Zagreba, rođen je u Pakracu 5. studenog 1956. godine u talijanskoj obitelji iz Slavonije, koja se prije stotinjak godina doselila iz talijanske općine Belluno podno Dolomita. Kao dijete učiteljice koja je govorila i talijanskim venecijanskim dijalektom, jedan dio djetinjstva proveo je u talijanskom selu Ploštine (Plostine), a drugi dio u Pakracu i Lipiku, gdje je završio osnovnu školu i prvi razred gimnazije.

Od 1971. godine stalno živi u Zagrebu, gdje je završio gimnaziju, a 1981. godine diplomirao je na Fakultetu strojarstva i brodogradnje. Sa suprugom Tatjanom, s kojom je u braku od 1983. godine, ima dvoje djece, Lanu i Miju, a danas i dvojicu unuka, Leona i Bornu. Kao stipendist odmah nakon studija zaposlio se i 14 godina radio u TEP-u, u kojem je stekao svoja prva iskustva radeći u Odjelu za istraživanje i razvoj proizvoda. Stečeno znanje sljedećih nekoliko godina primijenio je na inovaciji konstrukcije i tehnologije proizvodnje, a od 1991. godine aktivno sudjeluje u stvaranju prve *joint venture* tvrtke u Hrvatskoj, tj. novoga profitnog centra unutar TEP-a koji se bavio lon proizvodnjom po europskim kriterijima produktivnosti, a stručno usavršavanje stjecao je u tvornicama u Francuskoj, Njemačkoj i Italiji. Godine 1995. zaposlio se u Tvornici lanaca u Zaprešiću na uvođenju u rad informacijskoga poslovno-proizvodnog programa, a nakon toga, od 2001. godine, i u tvornici TPK – Nova. Danas radi u Ekonergu, institutu za energetiku i zaštitu okoliša, u Odjelu za sustave održavanja.

Oskar Arlant, predstavnik talijanske nacionalne manjine Grada Zagreba

U talijansku zajednicu uključio se od samoga početka, tj. od prve skupštine održane u Talijanskom institutu za kulturu u ožujku 2007. godine kao potpredsjednik Talijanske unije – Zajednice Talijana grada Zagreba. Četiri godine kasnije, u srpnju 2011. godine, izabran je za predstavnika talijanske nacionalne manjine Grada Zagreba. Talijanski jezik, odnosno venecijanski dijalekt, govori od djetinjstva, a talijanski jezik danas uči kako bi što bolje predstavio svoju nacionalnu manjinu.

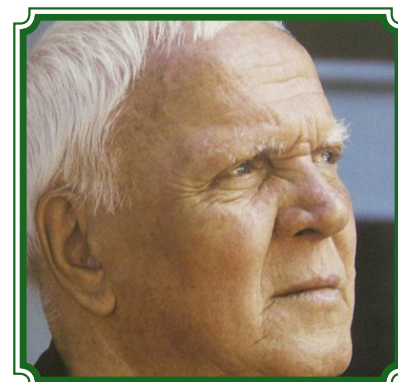
BAPTISTA, Kristofor

Kristofor Baptista bio je ljekarnik i gradski sudac u 18. stoljeću na Gradecu. Baptista je obnašao čast gradskog suca u tri navrata (1729. – 1732., 1738. – 1741. i 1743. – 1746.). Posjedovao je dvije kuće na Markovu trgu, što upućuje na njegovo bogatstvo. Baptista je sagradio i kuću 1748. godine u današnjoj Basaričekovoj ulici 22. Na ulazu u kuću nalazi se i njegov grb – ljekarnička posuda u pandžama lava.

Literatura: *Zagrebački leksikon*, sv. I, Zagreb, 2006., str. 305; S. Fatović-Ferenčić, J. Ferber Bogdan, "Srednjovjekovni korijeni i kontinuitet u vremenu: u povodu 650. obljetnice zagrebačke gornjogradske ljekarne" u: *Medicus*, sv. 13, br. 2, Diabetes mellitus, Zagreb, studeni 2004., str. 139-149.

BASSANI, Quintino

Quintino Bassani (Petko Basanić), akademski slikar, rođen je 31. listopada 1928. u Rogočanima kraj Labina, a preminuo je 6. travnja 2007. u Zagrebu. Potekao je iz dobrostojeće obitelji i od malih nogu pokazivao talent za crtanje. Tijekom Drugog svjetskog rata, s 15 godina, pridružio se antifašističkom pokretu, gdje je bio ilustrator partizanskih novina. Zarobljen je 1944., a nakon ranjavanja ostao je bez lijeve ruke. Unatoč invaliditetu, vratio se umjetnosti i obrazovanju. Nakon rata nastavio je školovanje, maturirao u Zagrebu 1949. te upisao slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti, diplomiravši 1955. u klasi Marina Tartaglie. Poslijediplomski studij završio je 1957. kod Antuna Mezdijića. Suradivao je s umjetničkim

Quintino Bassani

grupama poput Grupe Mi 58, a kroz više od 200 skupnih i 50 samostalnih izložbi ostvario je međunarodni ugled. Bassani je bio suosnivač Porečkog annalea, Mediteranskog kiparskog simpozija u Labinu i Likovne kolonije Grisija u Rovinju. Njegove slike nadahnute su prirodom Istre, a prepoznatljiv je po kombinaciji geometrijske apstrakcije, tašizma i ekspresije. Kritičari su hvalili njegov sklad kompozicije i suptilno korištenje boja. Njegov rad, temeljen na kubizmu i strukturalizmu, odlikuje se izrazitom individualnošću. Bassani je bio povezan s rodnom Istrom, u kojoj je imao atelijer i često izlagao. Bio je i aktivan član HDLU-a te dobitnik brojnih nagrada, uključujući Ars Histriae i Istria Nobilissima. Njegova veza s oba jezika i kulture, talijanskom i hrvatskom, utjecala je na njegov život i rad. U Bassanijevim biografijama nerijetko se pojavljuje i njegovo pohrvaćeno ime i prezime Petko Basanić, čime se aludira na njegovo slavensko (hrvatsko) podrijetlo. Čak je nakon Drugog svjetskog rata i osobnu iskaznicu dobio na to ime, a prezime Basanić ostalo mu je do sredine 1960-ih. Inače, sam Bassani govorio je da je znao da je slavenskog porijekla, ali da se opismenio na jeziku Dantea i maturirao na talijanskom, a u njegovu se domu govorilo i talijanski i hrvatski. Stoga je, kako je pripovijedao, za nj bio “civilizacijski šok” kad se u partizanima njegov nadređeni Ante (Tone) Dobrila (za kojeg Bassani kaže da je bio “jedan od onih Istrijana – Hrvata koji su u partizane otišli isključivo boriti se protiv nadirućeg talijanskog nacionalizma”, a Dobrila je zapamćen i kao neortodokсни partizanski zapovjednik Koprivnice 1943.), kad mu je rekao kako se zove, na nj izderao da kakav je on Hrvat i odmah ga preimenovala u Bašanića. “Kako je i Quintino talijansko ime, prozvali su me Petko. To mi se jako zamjerilo jer sam u partizane krenuo zbog antifašizma, a ne zbog nacionalizma, već zbog vjere u bolju budućnost, a i tamo se stalno govorilo o bratstvu i jedinstvu”, kazivao je kasnije Bassani.

Jedno od umjetničkih djela
Quintina Bassanija

Literatura: M. Milevoj, “Quintino Bassani – labinska likovna legenda”, 13. 1. 2015., <http://labinska-republika.blogspot.com/2015/01/quintino-bassani-labinska-likovna.html>; M. Lučić, *Quintino Bassani* (monografija), Labin, 2003.; <https://www.istrapedia.hr/en/natuknice/3846/bassani-quintino>.

BOGLIUNI, Mario

Mario Bogliuni (Svetvinčenat, 24. svibnja 1935. - Zagreb, 21. ožujka 2011.) bio je hrvatski pijanist, orguljaš i skladatelj te dugogodišnji glazbeni urednik na Radioteleviziji Zagreb. Glazbeno je obrazovanje stekao na teorijskom odjelu Glazbene škole Vatroslava Lisinskog u Zagrebu, a zatim i na glazbenim akademijama u Zagrebu i Ljubljani. Studirao je i pravo. Bio je utemeljitelj vokalnog kvarteta “Prima” te instrumentalnog ansambla za pratnju vokálnih solista. Bio je autor i urednik mnogih radijskih i televizijskih emisija, a skladao je i glazbu za mnoge popularne televizijske serije (*Gruntovčani*, *Kuda idu divlje svinje*, *Mejaši*). Popularne su njegove popjevke *Mornarev cha cha cha* (1950.), *Tri prijatelja*, *Prodavači novina*, *Pivam serenadu*, *Ima jedan razred*, *Opet sam se tebi vrnuo* (1976.), *Zbog čega te volim*. Napisao je i skladbe za orkestar (*Crveno i žuto*, *Samba za dvije flaute i orkestar* (1957.)) Kao autor glazbe, aranžer ili orkestralni glazbenik sudjelovao je na mnogim hrvatskim festivalima zabavne glazbe. Bio je ugledni i dugogodišnji član Hrvatskoga društva skladatelja.

Literatura: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/4064/bogliuni-mario>.

Mario Bogliuni

BONCARNISSA, Gyvan

Gyvan Boncarnissa, prisežnik, vijećnik i sudac gradečki krajem 14. stoljeća. Riječ je o Firentincu koji je uz svoje ime nosio i naslov ser, što znači da je bio plemić ili da je pripadao nekoj imućnoj građanskoj obitelji. Godine 1397. ubraja se u starije suce te se pridružio pobunjenicima kada su krenuli na Kaptol. Službeni gradečki spisi nazivaju Gyvana ciglarom (tegulator), ali to mu vjerojatno nije bilo jedino zanimanje. On je 1382. godine bio kraljev tridesetničar, a općina mu je dala mjesto za mlin. Gyvan ulazi u magistrat kao prisežnik, potom kao vijećnik i na kraju sudac. Kada je 1387. izgubio dio svojih posjeda, uzima u zakup neke dominikanske zemlje i mlinove u gradečkom podgrađu. Osim što se bavio trgovinom, davao je u zakup i neke vinograde, što mu je donosilo korist. Zajedno s bratom Franjom držao je dućan, vjerojatno na Markovu trgu. Gyvanovi sinovi također su ulazili u općinska vijeća, ali im službe prestaju nakon reforme 1437. godine. Njegov sin Benedikt prodao je sve nekretnine zagrebačkom biskupu Benediktu i prihvatio ga za svojeg adoptivnog oca.

Trg svetog Marka bio je mjesto na kojem su živjeli pripadnici romanske skupine na Gradecu (Latini)

Literatura: B. Škreblin, *Urbana elita zagrebačkog Gradeca od sredine 14. do početka 16. stoljeća*, Zagreb, 2015. (doktorski rad). <https://core.ac.uk/download/pdf/197852247.pdf>; N. Klaić, *Povijest Zagreba, Zagreb u srednjem vijeku*, knjiga I, Zagreb, 1982., str. 251.

BONIOLI, Luka

Obitelji Bonioli spominje se prvi put u vezi s braćom Markom i Petrom Boniolijem. Marko se spominje više puta u izvorima, a njegova je najviša funkcija bila ona prisežnika. Njegov je zet bio Luka, sin Jakova iz Apulije, kojeg će po Markovu prezimenu prozvati Bonioli. Luku Boniolija ne spominje biskup među buntovnicima 1397. godine, ali je to zato što je tada već bio mrtav. Luka je nešto ranije, osamdesetih godina 14. stoljeća, bio najvažnija ličnost u talijansko-francuskoj skupini na Gradecu. Godine 1388. bio je sudac i knez te nakon toga ostaje u magistratu. Godine 1376. bio je općinski advokat. Sasvim sigurno je trgovac i podrijetlom je "Gallicus". Luka je imao sina Ivana, koji je bio prisežnik do 1415. godine, kćer Lucku, udanu za Petra kaštelana, i još jednu kćer Benichu, koja je bila udana za firentinskog trgovca Chona, sina Ivanova.

Literatura: B. Škreblin, *Urbana elita zagrebačkog Gradeca od sredine 14. do početka 16. stoljeća*, Zagreb, 2015. (doktorski rad). (<https://repozitorij.hrstud.unizg.hr/islandora/object/hrstud%3A973/datastream/PDF/view>).

BRAMBILLA, Ulisse

Ulisse Brambilla, kazališni ravnatelj, rodom iz Milana, gostovao je u starom zagrebačkom kazalištu 1852., 1854., 1858. i 1859. s talijanskim opernim družinama. Godine 1860. upravlja kazalištem i daje njemačke i hrvatske predstave. Za njegove uprave dolazi 24. studenoga 1860. za prikazivanja drame *Peter Szápary* do historijskih demonstracija, kada se na zagrebačkoj pozornici prestalo glumiti na njemačkome.

Literatura: *Zagrebački leksikon*, sv. II., 2006., Zagreb, 135, 331.

BURATTI, Ivan

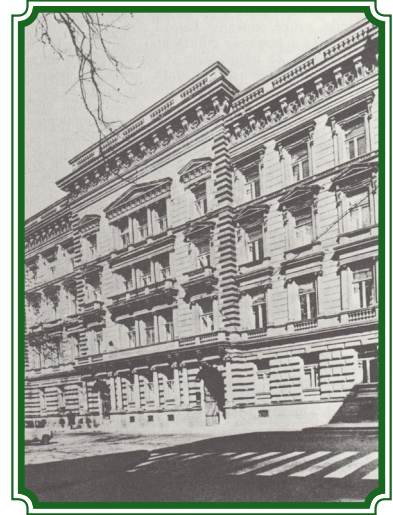
Ivan Buratti (1825. – 1907./1911.), političar i mecena iz Imotskog, bio je značajna ličnost u Hrvatskoj i Dalmaciji u 19. stoljeću. Nakon što je završio talijansku gimnaziju u Zadru studirao je pravo u Beču, gdje je doktorirao 1849. godine. Aktivno je sudjelovao u političkom životu, a kao mladić bio je angažiran u političkim događanjima 1848. godine u Beču, gdje je bio među delegacijom koja je protestirala protiv sjedinjenja Dalmacije s Hrvatskom i Slavonijom. Kasnije je služio na različitim administrativnim i političkim funkcijama, uključujući mjesto savjetnika u Zadru i Trstu. Buratti je bio poznat kao mecena, osobito u obrazovanju i kulturnim projektima. Pomogao je u školovanju mladih talenata, uključujući slikare Josipa Voltolinija i Ivana Skvarčinu. Osim toga, bio je ključan za osnivanje prve gimnazije u Dalmaciji na hrvatskom jeziku u Sinju 1854. godine, a osnovao je i stipendijsku zakladu na Pravoslavnoj akademiji u Zagrebu 1855. godine. Aktivno je podržavao restauraciju Zlatnih vrata Dioklecijanove palače

Ivan Buratti

u Splitu. Njegova supruga Klotilda bila je mecena i držala je salon u Zagrebu u kojem su se okupljali politički i kulturni lideri tog vremena. Palača Dverce, koju je obitelj posjedovala, danas je u vlasništvu Grada Zagreba i služi za svečane priredbe. Buratti je također izgradio impozantnu palaču, u kojoj je danas Vrhovni sud Republike Hrvatske.

Literatura: D. M., »Conte dr. Ivan Buratti« u: *Pučki prijatelj*, 8, 1874., 25, str. 196-198; . gb, »Dr. Ivan conte Buratti« u: *Narodni list*, 47, 1908., 98, str. 1; »Klotilda grofica Buratti« u: *Obzor*, 53, 1912., 116, str. 2; *Spomenica u povodu proslave 300-godišnjice Sveučilišta u Zagrebu*, 1-2, Zagreb, 1969.; BURATTI, Ivan. *Hrvatski biografski leksikon* (1983-2024), mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 5. 1. 2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/buratti-ivan>.

Palača Buratti

CALCINELLI, Lukijan

Lukijan Calcinelli bio je zagrebački trgovac i poduzetnik podrijetlom iz Italije. U izvorima se kao imućan trgovac na Gradecu spominje 1590. godine. Najveći dio njegove trgovačke djelatnosti bio je usmjeren prema Vojnoj krajini, gdje je opskrbljivao vojsku hranom i drugom robom. Izvori iz 17. stoljeća nazivaju ga knez Lukijan koji je »za vnogo jezer dukat marhe za krajinu dal.« (E. Laszowski). Kralj Matija II. oslobodio ga je plaćanja carine, a povlastice je potvrdila i gradska općina. Calcinelli se bavio posuđivanjem novca. Tako je posudio Stjepanu Tahyju 1000 dukata, a banu Ivanu Draškoviću u vrijeme ratova kod Siska (1596. – 1607.) novac za isplatu vojske. Od Tome Erdődyja uzeo je u višegodišnji zakup rudnik bakra u Samoboru zajedno sa zagrebačkim sucem M. Pasarellom. U dokumentima se spominju i njegova braća Felicijan i Julio u vezi sa zalaganjem nekih zemljišnih posjeda u Zagrebačkoj i Varaždinskoj županiji. Izvori o njegovu životu nalaze se u Državnom arhivu u Zagrebu (*Seria diplomata et acta*). Umro je u Zagrebu 1634. godine.

Literatura: E. Laszowski: *Povjesni spomenici slob. kralj. grada Zagreba*, 15, Zagreb, 1937., str. 364-365; I. Karaman, »Zagrebački trgovci u 17. i 18. stoljeću« u: *Historijski zbornik*, 29-30, 1976. – 1977., str. 251-261; F. Buntak, *Povijest Zagreba*, Zagreb, 1996., str. 419-420.

CAMMAROTA, Ernesto

Ernesto Cammarota (1861. – 1934.) bio je talijanski tenor, rođen u Bariju, sin dirigenta Giovannija Cammarote. Karijeru je započeo s 19 godina kao glumac i komičar, ali se ubrzo posvetio pjevanju. Debitirao je 1882. u Vigevanu ulogom tenora u operi *Tutti in maschera* Carla Pedrottija, nakon čega je pet godina nastupao širom Italije i Malte s različitim opernim skupinama. Godine 1887.

Cammarota je, zahvaljujući preporuci hrvatske pjevačice Sofije Kramberger, došao u Zagreb, gdje je postao prvi tenor zagrebačke opere. U Zagrebu je pjevao više od trideset godina, sve do posljednjeg nastupa 1924. Istodobno je održavao koncerte i oratorije te predavao solo pjevanje u školi Hrvatskog glazbenog zavoda. Bio je jedan od osnivača pjevačkog društva "Lisinski" i 1912. postao počasni građanin Zagreba.

Ernesto Cammarota

Njegov repertoar uključivao je herojske i lirske uloge u talijanskim i francuskim operama. Istaknuo se u ulogama poput Manrica, Alfreda, Radame, Rodolfa i Don Josóa, kao i u hrvatskim operama, uključujući premijerne izvedbe uloga Porina, Genesisja, Aleksija i drugih u djelima domaćih skladatelja. Tijekom karijere Cammarota je ostvario više od 60 različitih uloga i gotovo tisuću nastupa, a bio je hvaljen zbog svojeg zvonkog glasa, čiste intonacije i belkantističke tehnike. Njegovi suvremenici, poput dramaturga Stjepana Miletića, izrazito su cijenili njegov doprinos opernoj sceni zagrebačke opere, smatrajući ga

Ernesto Cammarota još je za života postao legendom

i belkantističke tehnike. Njegovi suvremenici, poput dramaturga Stjepana Miletića, izrazito su cijenili njegov doprinos opernoj sceni zagrebačke opere, smatrajući ga "pravim draguljem" hrvatskog opernog repertoara.

Literatura: J. Horvat (-h), »40-godišnjica umjetnikovanja Ernesta viteza Cammarote« u: *Dom i svijet*, 33, 1920., 4, str. 65; K. Krenedić (K.), »70-godišnjica Ernesta Cammarote« u: *Novosti*, 23, 1929., 354, str. 9; »Ernesto vitez Cammarota« u: *Muzičar*, 12, 1934., 5, str. 2; Ž. Harambašić (Ž. H.-ć.), »Smrt slavnog zagrebačkog tenora« u: *Jutarnji list*, 23, 1934., 7932, str. 11; »Smrt pjevača Cammarote« u: *Obzor*, 75, 1934., 47, str. 4; S. Miletić, *Hrvatsko glumište (1894-1899)*, Zagreb, 1978. (fototipsko izd.), 126; CAMMAROTA, Ernesto. *Hrvatski biografski leksikon (1983-2024), mrežno izdanje*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 5. 1. 2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/cammarota-ernesto>.

CARNELUTTI, Đuro

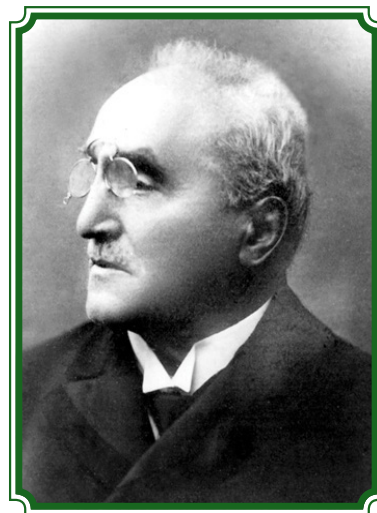
Đuro Carnelutti bio je graditelj, rođen u Gemoni u Italiji 1854. godine. Nakon što je izučio zidarski zanat i radio u Udinama preselio se u Zagreb 1879. godine, gdje je osnovao vlastito "Građevinsko poduzeće Đuro Carnelutti". Prvi veći posao dobio je 1882. godine, kada je radio na obnovi crkve u Mariji Bistrici stradale u potresu. Carnelutti je gradio uglavnom stambene i najamne zgrade, a poduzeće je s vremenom proširilo svoju djelatnost izvan Zagreba.

U Zagrebu je izgradio mnoge značajne zgrade, uglavnom u duhu neorenesanse i neobaroka. Zgrade koje je projektirao ili izgradio nalaze se u Medulićevoj ulici, Gajevoj ulici, Ilici, Draškovićevoj ulici i na mnogim drugim lokacijama. Poznat je i po izgradnji ljetnikovaca na obroncima Medvednice. Godine 1897. zgrada staroga kazališta u Ćirilometodskoj ulici adaptirana je i pretvorena u gradsku vijećnicu, a adaptaciju je proveo upravo Đuro Carnelutti. Tom su prigodom u Ćirilometodskoj ulici spojene vijećnica i kazališna zgrada, plesna dvorana uređena je za skupštine, zadržano je glavno stubište i načinjen zajednički ulaz. U Freudenreichovoj ulici gledalište i pozornice su srušeni, a na njihovu je mjestu izgrađena zgrada s ulazom na sjevernoj strani. Đuro Carnelutti izveo je i više projekata kuća u Donjem gradu u Hatzovoj, Šenoinovoj ulici, na Zrinjevcu i na Tomislavovu trgu, u Gornjem gradu (Visoka ulica) i u zagrebačkoj okolini (dvorac Laduč). Izgradio je i nekoliko važnih objekata izvan Zagreba, poput Zorin doma u Karlovcu i gimnazije u Koprivnici. Carnelutti je bio poznat po solidnoj zanatskoj izgradnji, a njegove zgrade skladno su se uklopile u postojeći arhitektonski stil 19. stoljeća, dodajući naglašene neostilske elemente. Prepoznavali su ga po gradnji koja je unijela novo mjerilo u arhitekturu u Zagrebu i u provinciji. Đuro Carnelutti bio je jedan od utemeljitelja Prvoga hrvatskog građevnog

i obrtničkog društva 1881.

Potpuno se povukao iz javnoga života i podizanja i projektiranja zgrada 1909. godine. Njegovi sinovi Ubaldo (1877. – 1953.) i Amadeo (1885. – 1955.) Carnelutti nastavili su rad u tvrtki pod nazivom *Braća Carnelutti*. Poznatiji je Amadeo koji je diplomirao građevinarstvo na Tehničkoj visokoj školi u Münchenu. Raspon poslova i dalje je bio velik pa su braća među ostalim projektirala i današnja kazališta *Gavella* i *Kerempuh* te zgradu današnje robne kuće *Nama*. Tvrtka Carnelutti poslovala je do 1947. godine.

Literatura: L. Dobronić, *Zagrebački ljetnikovci druge polovine 19. stoljeća. Iz starog i novog Zagreba*, 1963., 3, str. 164, 171, 173; J. Buturac, *Marija Bistrica 1209-1980*, Marija Bistrica, 1981., 50.; L. Dobronić, *Zagrebački Gornji grad nekad i danas*, 1983., Zagreb, 30; *Zagrebački leksikon*, sv. I, Zagreb, 2006., 278; D. Radović Mahečić, »Graditeljska obitelj Carnelutti (1879. – 1947.)« u: *Radovi Instituta za povijest umjetnosti*, 33, 2009., str. 319-336; CARNELUTTI, Đuro. *Hrvatski biografski leksikon (1983-2024), mrežno izdanje*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 5. 1. 2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/3398>.

Đuro Carnelutti

CASAGRANDA, Valentin i Petar

Valentin i Petar Casagranda bili su trgovci Talijani na Kaptolu početkom 17. stoljeća. Valentin Casagranda bio je stanovnik kaptolskog područja i prodao je sa svojom suprugom Ursulom Chiavega kuću na Opatovini 1603. godine. Godine 1604. kupio je drugu kuću, također na Opatovini. Valentin Casagranda preselio se u slobodni kraljevski grad (Gradec) i ondje je stekao prava kupnjom kuće jer se 1616. nalazi među prisežnicima, među kojima je i Petar Casagranda.

Literatura: L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb, 1994., str. 19.

CATINELLI, Miroslav

Miroslav Catinelli, rođen 1934. u Karlovcu, poznati je hrvatski arhitekt koji je nakon gimnazije u Zagrebu diplomirao na Arhitektonskom fakultetu u klasi Mladena Kauzlarića. Karijeru je započeo u Arhitektonskom birou "Ilijić", a kasnije je radio u više projektantskih biroa, uključujući "Industrogradnju", "Zagreb-projekt" i "Tehniku". Najznačajniji projekti uključuju stambeno-poslovni kompleks "Super Andrija" u Sigtu (dovršen 1973.) i kompleks "Grana" u Dubravi iz 1974. godine. Od 1975. do 1984. projektirao je raznovrsne objekte, poput skladišta i ureda za Poljoprivredno-prehrambeni kombinat u Zagrebu, Tvornicu trikotaže u Čakovcu te vinariju s restoranom u Kutjevu iz 1979., pažljivo uklopljenu u povijesni ambijent. Catinellijev rad karakterizira naglašena funkcionalnost i racionalnost, što se očituje u njegovim pristupima u dizajnu i izvedbi objekata. Preminuo je 2024. godine.

"Super Andrija" je projektirao
Miroslav Catinelli

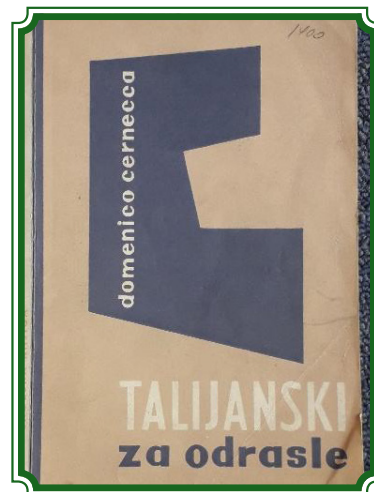
Literatura: N. Šegvić, »Stanje stvari, jedno viđenje 1945-1985.« u: *Arhitektura*, 39, 1986., 196/199, str. 125, 220; <https://www.d-a-z.hr/hr/vijesti/miroslav-catinelli-1934-2024,5449.html>.

CERNECCA, Domenico

Domenico Cernecca (1914. – 1989.) bio je istaknuti hrvatski jezikoslovac, talijanist, profesor, prevoditelj, novinar i urednik iz Bala. Potekao je iz skromne zemljoradničke obitelji. Bio je treće, najmlađe dijete u zemljoradničkoj obitelji Pietra Cernece, čija je obitelj podrijetlom s Čićarije, i Francesce, rođene Cozza, Talijanke iz Bala. Školovao se u Puli i Padovi, a karijeru je započeo kao profesor. Tijekom Drugog svjetskog rata pridružio se antifašističkom pokretu, uređivao je partizanske novine i sudjelovao u propagandnim aktivnostima. Bio je član NOO-a za Pulu, koji je djelovao u ilegali. Njemačka ga je policija uhitila 4. VI. 1944., ali je nakon samo tri dana uspio pobjeći iz zapovjedništva SS-a u metežu tijekom jednog savezničkog bombardiranja Pule. Pridružio se partizanima i do kraja rata radio u Agitpropu, u odjelu za tisak i propagandu. Pokrenuo je i uređivao partizanski list na talijanskom *La Nostra Lotta*, glasilo NOO-a Pule.

Nakon rata radio je kao ravnatelj i profesor u talijanskoj gimnaziji u Puli. Godine 1954. seli se u Zagreb, gdje radi kao lektor talijanskog jezika na Filozofskom fakultetu i posvećuje se poučavanju, istraživanju, pisanju članaka i eseja. Doktorirao je istražujući lik i djelo Pietra Stancovicha, a tijekom akademske karijere objavio je brojna znanstvena djela o talijanskom jeziku, književnosti i dijalektologiji. Bio je stručnjak za gramatiku i stilistiku talijanskih pisaca te je napisao udžbenike koji su se koristili u nastavi talijanskog jezika. U sveučilišnoj profesorskoj karijeri napredovao je do zvanja redovitog profesora (1967.), a držao je kolegije iz normativne gramatike i stilistike talijanskog jezika te povijesti talijanske književnosti. Bavio se u prvom redu stilskim obilježjima djela Dantea Alighierija, Francesca Petrarce, Niccolòa Machiavellija, Alessandra Manzoni i Itala Sveva. Na poziv Pedagoškog fakulteta 1978. opet dolazi u Pulu i daje potporu razvoju talijanskog studija koji se dijeli na Jezik i Književnost te postaje četverogodišnji sveučilišni studij, a Cernecca šef jezične katedre. Predavanja napušta već 1980. zbog zdravstvenih razloga. Posebno je proučavao dijalekte, uključujući baljanski govor, o kojem je objavio rječnik. Njegovo stvaralaštvo obuhvaćalo je i prijevode te umjetničke aktivnosti poput slikarstva i pisanja poezije. Dobitnik je mnogih priznanja, uključujući talijansko odličje Red viteza Republike Italije i Nagradu “Božidar Adžija” 1977. godine. Njegovo ime danas nose ulice u Balama i Puli.

Literatura: V. Božac, *Domenico Cernecca: un profilo, Civiltà istriana* (ur. N. Milani), Trst – Rovinj, 1998.; CERNECCA, Domenico. *Hrvatski biografski leksikon (1983-2024), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 5. 1. 2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/cernecca-domenico>.

Domenico Cernecca:
“Talijanski za odrasle”

CHUN (Chon)

Chun ili Chon Ivanov, u izvorima se naziva i Gallicus ili Latinus. Ne znamo kojoj je firentinskoj obitelji pripadao. I u popisu kurija i njihovih vlasnika iz 1368. spomenut je samo po imenu. Desetak godina kasnije on je među juratima (sucima). Oženio se Benikom (Benicha), kćeri Luke Boniola, također talijanskog Francuza. Devedesetih godina 14. stoljeća počinje kupovati u gradu nekretnine, a to znači da dobro zarađuje. Brat njegove supruge prodaje mu jednu zidanicu, a općina mu prodaje jednu kuću koja je nekada pripadala banu Mikcu. Chun i sam trguje nekretninama, no u kupoprodajnim ugovorima ne piše koliko stoji koja kuća. I Chunova supruga naslijedila je od oca lijep imetak. Kad je Chun dao za crkvu svetoga Ivana u Novoj vesi 117 florena, supruga mu je dala za nagradu polovicu svojih dućana na Gradecu. Vidljivo je da 1392. godine kupuje neki vrt, a dvije godine prije tužio je svojeg sunarodnjaka Gyanija. Godine 1400. postaje sudac, iako je sudjelovao u sukobu s Kaptolom nekoliko godina prije toga. Čak je prema jednoj bilješci bio i vikar zagrebačke biskupije.

On 1406. godine s drugom dvojicom sudaca odlazi kralju Sigismundu u Budim i nosi na potvrdu gradečke povlastice i porez. Chunov se položaj u gradu potvrđuje i 1422. godine kada je za sukoba s kanonicima ponovno izabran za suca. Umro je prije 1431. godine. Iza sebe je ostavio ženu Katarinu (drugi brak) te sina Tomu i kćer Doru. Druga Chonova ženidba s Katarinom (Reginom) pokazuje koliko je doseljeni Firentinac uhvatio korije-

nje u našim krajevima. Dok je prvu ženu izabrao iz kruga poslovnih i nacionalnih drugova, druga je Senjanka iz obitelji Klarić. Chun ili Chon je nesumnjivo došao u službi Anžuvina i na Gradecu je postao moćan poslovni čovjek. Njegova djeca Tomo i Dora bili su vlasnici velikih kompleksa od Kamenitih vrata do Vitezovićeve ulice.

Literatura: L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb, 1994., str. 11-12.

CORONELLI, Pietro

Pietro (Petar) Coronelli, baletni umjetnik, koreograf i plesni pedagog, rođen je u Veneciji 1825., a umro je u Zagrebu 1902. Baletnu naobrazbu stekao je u baletnoj školi venecijanskog kazališta *Fenice*. Bio je član talijanskih kazališnih družina u Rimu i Firenci te je tijekom devetnaestogodišnje karijere nastupao na mnogim europskim pozornicama. Najznačajniju plesnu kreaciju ostvario je 1844. ulogom Phoeusa u baletu *Esmeralda*. Bavio se i koreografijom. Posljednjih godina kazališne karijere nastupao je u pantomimskim ulogama u *Teatro grande* u Trstu (1855. – 1857.). Godine 1856. počeo je poučavati društvene plesove na Pomorskoj akademiji u Trstu. Od 1857. učitelj je plesa na Pomorskoj akademiji u Rijeci, a od 1859. djeluje u Zagrebu, gdje otvara plesnu školu. U oglasu za školu stajalo je: “Podpisani javlja ovdašnjem občinstvu, da je započeo obučavanju u plesanju u Streljani i u djevojačkom zavodu gdje. Struppieve i da ima još nekoliko prostih urah, u kojih je pripravan obučavati i u privatnih kućah. Nadalje javlja, da je otvorio mjesečni i zimski tečaj lekcijah, što će ih davati dječici obojeg spola, i to u Streljani svaki dan od 11 – 12 sati prije podne osim praznikah, ili na jedan mjesec ili kroz cijelu zimu uzeti. Pietro Coronelli – učitelj plesanja.” Uz to je, nakon uvođenja plesne obuke u srednje škole od 1893., bio učiteljem društvenih plesova u zagrebačkom ženskom liceju, ženskoj stručnoj školi i kraljevskoj učiteljskoj školi. U početku su školu pohađala djeca bogatih roditelja, no poslije se priključuju i članovi građanskih obitelji pa se broj učenika znatno povećao. Od dolaska u Zagreb zanimao se za narodne plesove, napose za kolo, pa je 1861. sastavio prvo salonsko Hrvatsko kolo na narodne motive, koje se plesalo na javnim društvenim zabavama, a 1864. složio je četvorku *Zora* te 1885. ples *Sokolka* koristeći se elementima narodnih plesova. Objavio je i brošuru *Hrvatsko kolo* (Osijek, 1898.). Istodobno je od razdoblja prvih operetnih predstava 1863. surađivao u kazalištu na Markovu trgu kao redatelj baleta; u Zajčevoj opereti *Momci na brod* 1867. koreografirao je mornarski ples. Svojim je koreografskim i pedagoškim radom u zagrebačkom kazalištu, iako kratkotrajnim, djelovao pionirski, pridonoseći organiziranju baletnog ansambla, a dugogodišnjim poučavanjem salonske plesne umjetnosti – utemeljenim na najvišoj stručnoj razini – odgojio je i oduševio za ples naraštaje polaznika. Nakon njegove smrti 1902., do 1965. godine školu vode njegove kćeri Elvira i Bianca. Osim poučavanja društvenim plesovima, Coronelli je poučavao Zagrepčanke i Zagrepčane lijepom ponašanju i bontonu. Njegove kćerke Elvira (Zagreb, 5. IV. 1879. – 30. VII. 1965.) i Bianca (Zagreb, 20. IX. 1887. – 18. II. 1974.) bile su jednako uspješne kao i otac.

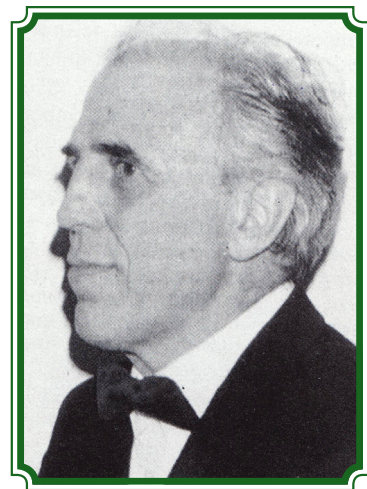
Literatura: »Nekoliko riječi o hrvatskom dvoranskom kolu« u: *Obzor*, 9, 1879., br. 21; »Hrvatsko kolo. (Narodni salonski ples)« u: *Pozor*, 1885., br. 34; A. Kassowitz-Cvijić (K), »Coronelli, naš maestro plesa« u: *Jutarnji list*, 14, 1925., 4972, str. 10; V. Krčelić: »Pietro Coronelli« u: *Igra – Ples*, 5, 1930., 5/7, str. 19-22; F. Bučar: »Iz života starog Zagreba. Prva škola uljudbenog ponašanja u Zagrebu« u: *Gospodarstvo*, 4, 1944., 203, str. 4; CORONELLI, Pietro. *Hrvatski biografski leksikon (1983-2024), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 5. 1. 2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/coronelli-pietro>.

Coronellijeva škola plesa bila je prva takve vrste u Zagrebu

COSSETTO, Emil

Emil Cossetto, rođen 1918. u Trstu, bio je ugledni skladatelj i dirigent koji se školovao na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji, gdje je studirao dirigiranje i kompoziciju. Veći dio karijere posvetio je vođenju pjevačkih zborova, poput zbora “Joža Vlahović” od 1945. i “Moša Pijade” od 1955., uz vođenje drugih ansambala i gostovanja s raznim jugoslavenskim i stranim orkestrima. Bio je i predsjednik udruženja kompozitora Hrvatske (1969. – 1970.), a njegova predanost zbarskoj glazbi rezultirala je međunarodnim priznanjem i nagradama za visoku kvalitetu izvedbi. Kao skladatelj, Cossetto se fokusirao na vokalnu i zbarsku glazbu, inspiriran narodnom poezijom i stihovima suvremenih pjesnika. Njegov stil temelji se na elementima folklorne glazbe jugoslavenskih naroda, izbjegavajući eksperimentalne tehnike i zadržavajući tonalnost. Među njegovim značajnim djelima ističu se kantate poput *Borbena kantata* (1947.), posvećena herojstvima u Narodnooslobodilačkoj borbi, *Kantata Zagrebu* (1950.) i *Pjesme o mojoj zemlji* (1968.). U djelu *Balade Petrice Kerempuha* (1979.), inspiriranom kajkavskom poezijom Miroslava Krleža, istaknuo je specifičnu dramatsku snagu. Osim vokalnih djela skladao je i instrumentalnu glazbu, uključujući koncertne suite i skladbe posvećene klarinetu, instrumentu kojem je bio posebno naklonjen. Cossetto je također bio poznat po obradama folklornih napjeva, u kojima je demonstrirao umjetničku stilizaciju narodnog izraza. Za svoj rad primio je brojne nagrade, uključujući Nagradu SR Hrvatske (1947.), Nagradu grada Zagreba (1957.), nagradu “Milka Trnina” (1975.) te nagradu “Vladimir Nazor” za životno djelo (1986.).

Emil Cossetto

Literatura: K. Kovačević: *Hrvatski kompozitori i njihova djela*, Zagreb, 1960., 109-116; T. Reich, *Razgovori sa suvremenim kompozitorima Jugoslavije*, Zagreb, 1972., 51-54; K. Kovačević (K. K.): »Emil Cossetto« u: *Jugoslavenska glasbena dela*, Ljubljana, 1980., 85-91; *Festival zborne muzike Emila Cossetta*, Zagreb, 1978.; E. Cossetto (katalog zbarske glazbe), Zagreb, 1986.; COSSETTO, Emil. *Hrvatski biografski leksikon (1983-2024), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 5.1.2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/cossetto-emil>.

CRAGNOLINI, Antun

Antun Cragolini rođen je u Gemoni u Italiji oko 1810., a umro je u Klagenfurtu u Austriji 1837. godine. Bio je, među ostalim, i zagrebački graditelj. Polazio je Akademiju u Veneciji, a u Ljubljani je položio majstorski ispit za zidara i graditelja. Najveće djelo ostavio je u Zagrebu, a to je izgradnja kazališne zgrade za trgovca Kristofora Stankovića (Ćirilometodska 5). Reprezentativna klasicistička zgrada imala je, osim pozornice i gledališta (s tri kata loža), i plesnu dvoranu s galerijom. Oko 1833. dogradio je na susjednoj palači Oršić drugi kat, da bi dvije zgrade konačno bile spojene u jednu 1897. godine za potrebe *gradske vijećnice*. Najstarija zgrada na zagrebačkom Trgu bana Jelačića je kuća Stanković, Trg bana Jelačića 1 / Ilica 2. Staru kuću kupio je 1833. godine Hristofor Stanković i već 1835. godine dograđuje treću etažu prema projektu ljubljanskog graditelja Antuna Cragolinija. Četvrtu je etažu projektirao Herman Bollé.

Antun Cragolini projektirao je Stankovićevo kazalište

Literatura: CRAGNOLINI, Antun. *Hrvatski biografski leksikon (1983-2024), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 4. 1. 2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/cragnolini-antun>.

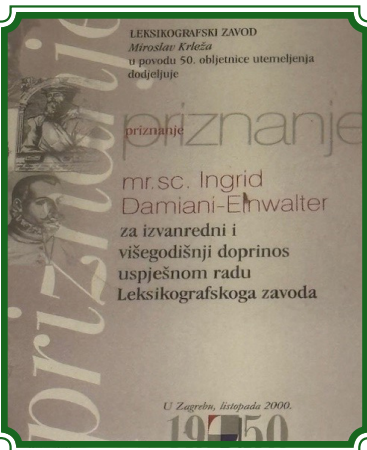
DAMIANI EINWALTER, Ingrid

Ingrid Damiani Einwalter, rođena 29. travnja 1948. u Puli, Talijanka po nacionalnosti, ostvarila je značajnu akademsku i profesionalnu karijeru na području talijanistike, lingvistike i književnosti. Nakon završetka talijanske

Ingrid Damiani
Einwalter

gimnazije u Rijeci diplomirala je 1972. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu talijanski i engleski jezik i književnost te završila ispite za magisterij iz književnosti. Od 1972. godine zaposlena je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je radila kao viši lektor i nositelj raznih kolegija vezanih uz metodiku i didaktiku talijanskog jezika. Tijekom karijere sudjelovala je u obrazovnim projektima, bila predsjednica i članica različitih povjerenstava za ispite i natjecanja iz talijanskog jezika te mentorica studentima i profesorima. Aktivno je doprinosila znanstvenim istraživanjima i objavljivala radove o lingvističkim, kulturnim i pedagoškim temama na domaćim i međunarodnim skupovima: *Differenze e affinità nella scelta dei sinonimi tra il Dizionario dei Sinonimi del Tommaseo e i dizionari dei sinonimi moderni*, in Mora Nikole Tommasea i druga mora, ed.. FF press; *La lettura di Ramous: una voce oltre i confini linguistici*, in: Atti del Convegno, Osvaldo Ramous, Il giornalismo, l'impegno culturale e critico, Fiume-Rijeka, 2007., pp. 28-47. Prevodila je brojne knjige iz raznih područja od knjiženih djela, pjesama, raznih prozih ostvarenja, eseja, pripovjedaka, do dramskih predstava: Mithad Kozličić, *Hrvatsko brodogradništvo (Le navi croate)*, Književni krug Split, izd. Agram Zagreb, 1993., p. 256; *Dodici poesie di Dragutin Tadijanović*, ed. Zavod za znanost o književnosti e Filozofski fakultet a Zagrebu, Zagreb 2002., pp. 9-34; Danijel Dragojević, *Daljina, Nekada, kad piješ vodu Lontanaza, Delle volte quando l'acqua bevi*, ed.: Studentski centar Sveučilišta u Zagrebu, 2003; Luko Paljetak, *Marin Držić*, Miho Pracat/Dubrovnik, Matica Hrvatska, Ogranak, 2013; Woody Allen, Muževi i žene, Biblioteka INK, Pula, 2019; Gary Graves, Machiavellijev vladar, Biblioteka INK, Pula, 2021. Sudjelovala u izradi talijanskih udžbenika, rječnika i popratnog didaktičkog materijala za osnovne i srednje škole u suradnji sa Školskom knjigom: Vieni con me, 1,2,3,4,5, Siamo insieme, 1,2,3,4, Entriamo nell'italiano, 1,2,3,4,). Usto, radila je na projektima obrazovnog radijskog i televizijskog programa te pisala scenarije za dječje predstave (*Pinocchio*). Kao urednica i prevoditeljica dala je značajan doprinos izradi Osmojezičnog enciklopedijskog rječnika Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža: *OER (Osmojezični enciklopedijski rječnik)* – 8 tomova od 1987.do 2013. Za uspješni petnaestogodišnji rad u Zavodu dodijeljeno joj je Priznanje Zavoda. Objavila je i *Dizionario italiano illustrato (Talijanski slikovni rječnik)*, Školska knjiga Zagreb, 1996, i *Talijansko hrvatski slikovni rječnik*, hrvatsko izdanje Heather Amery rječnika, iz. Forum Zadar, Zadar 2013. Aktivna je u promicanju talijanske kulture kroz umjetničke projekte, uključujući vođenje dramske grupe *I Teatranti di Zagabria*. Od 2013./2014. djeluje kao stručna konzultantica za talijanski jezik pri Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Od samog osnivanja Zajednice Talijana u Zagrebu aktivno sudjeluje u radu Zajednice kao član predsjedništva Zajednice.

Priznanje Leksikografskog
zavoda Miroslav Krleža

ostvarenja, eseja, pripovjedaka, do dramskih predstava: Mithad Kozličić, *Hrvatsko brodogradništvo (Le navi croate)*, Književni krug Split, izd. Agram Zagreb, 1993., p. 256; *Dodici poesie di Dragutin Tadijanović*, ed. Zavod za znanost o književnosti e Filozofski fakultet a Zagrebu, Zagreb 2002., pp. 9-34; Danijel Dragojević, *Daljina, Nekada, kad piješ vodu Lontanaza, Delle volte quando l'acqua bevi*, ed.: Studentski centar Sveučilišta u Zagrebu, 2003; Luko Paljetak, *Marin Držić*, Miho Pracat/Dubrovnik, Matica Hrvatska, Ogranak, 2013; Woody Allen, Muževi i žene, Biblioteka INK, Pula, 2019; Gary Graves, Machiavellijev vladar, Biblioteka INK, Pula, 2021. Sudjelovala u izradi talijanskih udžbenika, rječnika i popratnog didaktičkog materijala za osnovne i srednje škole u suradnji sa Školskom knjigom: Vieni con me, 1,2,3,4,5, Siamo insieme, 1,2,3,4, Entriamo nell'italiano, 1,2,3,4,). Usto, radila je na projektima obrazovnog radijskog i televizijskog programa te pisala scenarije za dječje predstave (*Pinocchio*). Kao urednica i prevoditeljica dala je značajan doprinos izradi Osmojezičnog enciklopedijskog rječnika Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža: *OER (Osmojezični enciklopedijski rječnik)* – 8 tomova od 1987.do 2013. Za uspješni petnaestogodišnji rad u Zavodu dodijeljeno joj je Priznanje Zavoda. Objavila je i *Dizionario italiano illustrato (Talijanski slikovni rječnik)*, Školska knjiga Zagreb, 1996, i *Talijansko hrvatski slikovni rječnik*, hrvatsko izdanje Heather Amery rječnika, iz. Forum Zadar, Zadar 2013. Aktivna je u promicanju talijanske kulture kroz umjetničke projekte, uključujući vođenje dramske grupe *I Teatranti di Zagabria*. Od 2013./2014. djeluje kao stručna konzultantica za talijanski jezik pri Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Od samog osnivanja Zajednice Talijana u Zagrebu aktivno sudjeluje u radu Zajednice kao član predsjedništva Zajednice.

ostvarenja, eseja, pripovjedaka, do dramskih predstava: Mithad Kozličić, *Hrvatsko brodogradništvo (Le navi croate)*, Književni krug Split, izd. Agram Zagreb, 1993., p. 256; *Dodici poesie di Dragutin Tadijanović*, ed. Zavod za znanost o književnosti e Filozofski fakultet a Zagrebu, Zagreb 2002., pp. 9-34; Danijel Dragojević, *Daljina, Nekada, kad piješ vodu Lontanaza, Delle volte quando l'acqua bevi*, ed.: Studentski centar Sveučilišta u Zagrebu, 2003; Luko Paljetak, *Marin Držić*, Miho Pracat/Dubrovnik, Matica Hrvatska, Ogranak, 2013; Woody Allen, Muževi i žene, Biblioteka INK, Pula, 2019; Gary Graves, Machiavellijev vladar, Biblioteka INK, Pula, 2021. Sudjelovala u izradi talijanskih udžbenika, rječnika i popratnog didaktičkog materijala za osnovne i srednje škole u suradnji sa Školskom knjigom: Vieni con me, 1,2,3,4,5, Siamo insieme, 1,2,3,4, Entriamo nell'italiano, 1,2,3,4,). Usto, radila je na projektima obrazovnog radijskog i televizijskog programa te pisala scenarije za dječje predstave (*Pinocchio*). Kao urednica i prevoditeljica dala je značajan doprinos izradi Osmojezičnog enciklopedijskog rječnika Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža: *OER (Osmojezični enciklopedijski rječnik)* – 8 tomova od 1987.do 2013. Za uspješni petnaestogodišnji rad u Zavodu dodijeljeno joj je Priznanje Zavoda. Objavila je i *Dizionario italiano illustrato (Talijanski slikovni rječnik)*, Školska knjiga Zagreb, 1996, i *Talijansko hrvatski slikovni rječnik*, hrvatsko izdanje Heather Amery rječnika, iz. Forum Zadar, Zadar 2013. Aktivna je u promicanju talijanske kulture kroz umjetničke projekte, uključujući vođenje dramske grupe *I Teatranti di Zagabria*. Od 2013./2014. djeluje kao stručna konzultantica za talijanski jezik pri Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Od samog osnivanja Zajednice Talijana u Zagrebu aktivno sudjeluje u radu Zajednice kao član predsjedništva Zajednice.

ostvarenja, eseja, pripovjedaka, do dramskih predstava: Mithad Kozličić, *Hrvatsko brodogradništvo (Le navi croate)*, Književni krug Split, izd. Agram Zagreb, 1993., p. 256; *Dodici poesie di Dragutin Tadijanović*, ed. Zavod za znanost o književnosti e Filozofski fakultet a Zagrebu, Zagreb 2002., pp. 9-34; Danijel Dragojević, *Daljina, Nekada, kad piješ vodu Lontanaza, Delle volte quando l'acqua bevi*, ed.: Studentski centar Sveučilišta u Zagrebu, 2003; Luko Paljetak, *Marin Držić*, Miho Pracat/Dubrovnik, Matica Hrvatska, Ogranak, 2013; Woody Allen, Muževi i žene, Biblioteka INK, Pula, 2019; Gary Graves, Machiavellijev vladar, Biblioteka INK, Pula, 2021. Sudjelovala u izradi talijanskih udžbenika, rječnika i popratnog didaktičkog materijala za osnovne i srednje škole u suradnji sa Školskom knjigom: Vieni con me, 1,2,3,4,5, Siamo insieme, 1,2,3,4, Entriamo nell'italiano, 1,2,3,4,). Usto, radila je na projektima obrazovnog radijskog i televizijskog programa te pisala scenarije za dječje predstave (*Pinocchio*). Kao urednica i prevoditeljica dala je značajan doprinos izradi Osmojezičnog enciklopedijskog rječnika Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža: *OER (Osmojezični enciklopedijski rječnik)* – 8 tomova od 1987.do 2013. Za uspješni petnaestogodišnji rad u Zavodu dodijeljeno joj je Priznanje Zavoda. Objavila je i *Dizionario italiano illustrato (Talijanski slikovni rječnik)*, Školska knjiga Zagreb, 1996, i *Talijansko hrvatski slikovni rječnik*, hrvatsko izdanje Heather Amery rječnika, iz. Forum Zadar, Zadar 2013. Aktivna je u promicanju talijanske kulture kroz umjetničke projekte, uključujući vođenje dramske grupe *I Teatranti di Zagabria*. Od 2013./2014. djeluje kao stručna konzultantica za talijanski jezik pri Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Od samog osnivanja Zajednice Talijana u Zagrebu aktivno sudjeluje u radu Zajednice kao član predsjedništva Zajednice.

ostvarenja, eseja, pripovjedaka, do dramskih predstava: Mithad Kozličić, *Hrvatsko brodogradništvo (Le navi croate)*, Književni krug Split, izd. Agram Zagreb, 1993., p. 256; *Dodici poesie di Dragutin Tadijanović*, ed. Zavod za znanost o književnosti e Filozofski fakultet a Zagrebu, Zagreb 2002., pp. 9-34; Danijel Dragojević, *Daljina, Nekada, kad piješ vodu Lontanaza, Delle volte quando l'acqua bevi*, ed.: Studentski centar Sveučilišta u Zagrebu, 2003; Luko Paljetak, *Marin Držić*, Miho Pracat/Dubrovnik, Matica Hrvatska, Ogranak, 2013; Woody Allen, Muževi i žene, Biblioteka INK, Pula, 2019; Gary Graves, Machiavellijev vladar, Biblioteka INK, Pula, 2021. Sudjelovala u izradi talijanskih udžbenika, rječnika i popratnog didaktičkog materijala za osnovne i srednje škole u suradnji sa Školskom knjigom: Vieni con me, 1,2,3,4,5, Siamo insieme, 1,2,3,4, Entriamo nell'italiano, 1,2,3,4,). Usto, radila je na projektima obrazovnog radijskog i televizijskog programa te pisala scenarije za dječje predstave (*Pinocchio*). Kao urednica i prevoditeljica dala je značajan doprinos izradi Osmojezičnog enciklopedijskog rječnika Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža: *OER (Osmojezični enciklopedijski rječnik)* – 8 tomova od 1987.do 2013. Za uspješni petnaestogodišnji rad u Zavodu dodijeljeno joj je Priznanje Zavoda. Objavila je i *Dizionario italiano illustrato (Talijanski slikovni rječnik)*, Školska knjiga Zagreb, 1996, i *Talijansko hrvatski slikovni rječnik*, hrvatsko izdanje Heather Amery rječnika, iz. Forum Zadar, Zadar 2013. Aktivna je u promicanju talijanske kulture kroz umjetničke projekte, uključujući vođenje dramske grupe *I Teatranti di Zagabria*. Od 2013./2014. djeluje kao stručna konzultantica za talijanski jezik pri Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Od samog osnivanja Zajednice Talijana u Zagrebu aktivno sudjeluje u radu Zajednice kao član predsjedništva Zajednice.

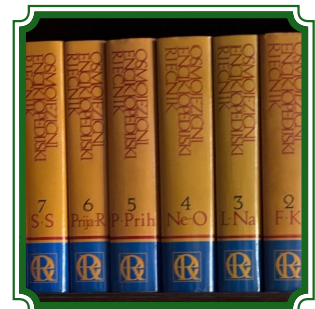
ostvarenja, eseja, pripovjedaka, do dramskih predstava: Mithad Kozličić, *Hrvatsko brodogradništvo (Le navi croate)*, Književni krug Split, izd. Agram Zagreb, 1993., p. 256; *Dodici poesie di Dragutin Tadijanović*, ed. Zavod za znanost o književnosti e Filozofski fakultet a Zagrebu, Zagreb 2002., pp. 9-34; Danijel Dragojević, *Daljina, Nekada, kad piješ vodu Lontanaza, Delle volte quando l'acqua bevi*, ed.: Studentski centar Sveučilišta u Zagrebu, 2003; Luko Paljetak, *Marin Držić*, Miho Pracat/Dubrovnik, Matica Hrvatska, Ogranak, 2013; Woody Allen, Muževi i žene, Biblioteka INK, Pula, 2019; Gary Graves, Machiavellijev vladar, Biblioteka INK, Pula, 2021. Sudjelovala u izradi talijanskih udžbenika, rječnika i popratnog didaktičkog materijala za osnovne i srednje škole u suradnji sa Školskom knjigom: Vieni con me, 1,2,3,4,5, Siamo insieme, 1,2,3,4, Entriamo nell'italiano, 1,2,3,4,). Usto, radila je na projektima obrazovnog radijskog i televizijskog programa te pisala scenarije za dječje predstave (*Pinocchio*). Kao urednica i prevoditeljica dala je značajan doprinos izradi Osmojezičnog enciklopedijskog rječnika Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža: *OER (Osmojezični enciklopedijski rječnik)* – 8 tomova od 1987.do 2013. Za uspješni petnaestogodišnji rad u Zavodu dodijeljeno joj je Priznanje Zavoda. Objavila je i *Dizionario italiano illustrato (Talijanski slikovni rječnik)*, Školska knjiga Zagreb, 1996, i *Talijansko hrvatski slikovni rječnik*, hrvatsko izdanje Heather Amery rječnika, iz. Forum Zadar, Zadar 2013. Aktivna je u promicanju talijanske kulture kroz umjetničke projekte, uključujući vođenje dramske grupe *I Teatranti di Zagabria*. Od 2013./2014. djeluje kao stručna konzultantica za talijanski jezik pri Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Od samog osnivanja Zajednice Talijana u Zagrebu aktivno sudjeluje u radu Zajednice kao član predsjedništva Zajednice.

ostvarenja, eseja, pripovjedaka, do dramskih predstava: Mithad Kozličić, *Hrvatsko brodogradništvo (Le navi croate)*, Književni krug Split, izd. Agram Zagreb, 1993., p. 256; *Dodici poesie di Dragutin Tadijanović*, ed. Zavod za znanost o književnosti e Filozofski fakultet a Zagrebu, Zagreb 2002., pp. 9-34; Danijel Dragojević, *Daljina, Nekada, kad piješ vodu Lontanaza, Delle volte quando l'acqua bevi*, ed.: Studentski centar Sveučilišta u Zagrebu, 2003; Luko Paljetak, *Marin Držić*, Miho Pracat/Dubrovnik, Matica Hrvatska, Ogranak, 2013; Woody Allen, Muževi i žene, Biblioteka INK, Pula, 2019; Gary Graves, Machiavellijev vladar, Biblioteka INK, Pula, 2021. Sudjelovala u izradi talijanskih udžbenika, rječnika i popratnog didaktičkog materijala za osnovne i srednje škole u suradnji sa Školskom knjigom: Vieni con me, 1,2,3,4,5, Siamo insieme, 1,2,3,4, Entriamo nell'italiano, 1,2,3,4,). Usto, radila je na projektima obrazovnog radijskog i televizijskog programa te pisala scenarije za dječje predstave (*Pinocchio*). Kao urednica i prevoditeljica dala je značajan doprinos izradi Osmojezičnog enciklopedijskog rječnika Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža: *OER (Osmojezični enciklopedijski rječnik)* – 8 tomova od 1987.do 2013. Za uspješni petnaestogodišnji rad u Zavodu dodijeljeno joj je Priznanje Zavoda. Objavila je i *Dizionario italiano illustrato (Talijanski slikovni rječnik)*, Školska knjiga Zagreb, 1996, i *Talijansko hrvatski slikovni rječnik*, hrvatsko izdanje Heather Amery rječnika, iz. Forum Zadar, Zadar 2013. Aktivna je u promicanju talijanske kulture kroz umjetničke projekte, uključujući vođenje dramske grupe *I Teatranti di Zagabria*. Od 2013./2014. djeluje kao stručna konzultantica za talijanski jezik pri Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Od samog osnivanja Zajednice Talijana u Zagrebu aktivno sudjeluje u radu Zajednice kao član predsjedništva Zajednice.

Literatura: https://www.ffzg.unizg.hr/talijan/?page_id=408.

Udžbenik Ingrid
Damiani Einwalter

Osmojezični
enciklopedijski
rječnik

DAPAS, Daniela

Daniela Dapas predsjednica je Zajednice Talijana u Zagrebu. Rođena je u Zagrebu 1. svibnja 1976. godine. Nakon završene Osnovne škole “Gabriele Foschiatti” u Italiji i “Pavleka Miškine” u Zagrebu 1990. godine, pohađala je prirodoslovno-matematičku gimnaziju u Zagrebu između 1990. i 1994. te je potom studirala talijanski jezik i književnost i lingvistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i magistrirala. Položila je ispit za menadžera za odnose s javnošću u Poslovnom učilištu “Experta” (2005.) i ispit za sudskoga tumača za talijanski jezik pri Županijskom sudu u Zagrebu. Od lipnja 2002. do travnja 2005. zaposlena je u poduzeću “Autocommerce” d. o. o. u Odjelu marketinga kao asistent za odnose s javnošću. Od travnja 2006. osnivačica je i direktorica “Smart grupe” te ondje obavlja poslove profesora talijanskoga jezika i sudskoga tumača za talijanski jezik te voditelja nastave i stručnoga tima za prevođenje. 2020. proglašena je poduzetnicom godine talijanske nacionalne manjine. Od ožujka 2011. predsjednica je udruge Zajednica Talijana u Zagrebu koja je dio Talijanske unije sa sjedištem u Rijeci. Daniela Dapas izvorna je govornica talijanskoga jezika te ima hrvatsko i talijansko državljanstvo.

Daniela Dapas

DERMIT, Edo

Edo Dermi, romanist i prevoditelj (Pula, 7. I. 1921. – Zagreb, 28. V. 2002.). S roditeljima se preselio u Volosko kraj Opatije, gdje je pohađao osnovnu školu. Klasičnu je gimnaziju završio u Rijeci te započeo studij medicine u Modeni, ali ga je napustio nakon kapitulacije Italije. U Voloskom je živio do 1951. godine. Nakon Drugog svjetskog rata bio je ravnateljem Talijanske drame riječkoga Kazališta (1946./1947.), zatim je u Zagrebu radio kao novinar u novinama *La voce dei lavoratori*. Završio je studij talijanskog i francuskog jezika 1957. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, na kojem je potom bio lektor za talijanski jezik te predavač predmeta Metodika romanskih jezika. S Petrom Guberinom primjenjivao je među prvima audiovizualne metode u učenju jezika. Suautor je (s K. Drinković i K. Mladineo) udžbenika *Naučimo talijanski – upoznajmo Italiju (Impariamo l'italiano – conosciamo l'Italia)*, Zagreb, 1968.) koji je doživio 14 izdanja. Radio je u Centru za strane jezike u Zagrebu, prevodio je i povremeno radio kao spiker na talijanskom jeziku na Radio Zagrebu te je od 1980. do 1990. predavao metodiku talijanskog jezika na Odsjeku za talijanistiku Pedagoškog fakulteta u Puli.

Literatura: <https://istra.lzmk.hr/clanak/dermit-edo>.

Udžbenik talijanskog jezika
Drinković, Mladineo, Dermi,
*Parliamo italiano,
conosciamo l'Italia*

DE ZAN, Ivan

Ivan De Zan rođen je Filipovcu, uz nekadašnju ciglanu, 1937. godine. U Pakracu je završio osnovnu i učiteljsku školu. Kao djeci većine siromašnih roditelja pakračkog i lipičkog kraja, koja su željela nastaviti školovanje, učiteljska škola bila mu je jedini izbor, a nakon završetka školovanja osnovna škola u Donjem Čaglicu prvo mu je radno mjesto. Potom je radio u Ivanovom Selu, pa Grubišnom Polju i Pakracu. Višu pedagošku školu i Prirodoslovno-matematički fakultet završio je u Zagrebu. Tijekom radnog vijeka bio je zaposlen kao učitelj, nastavnik biologije i kemije, profesor biologije, prosvjetni savjetnik u Zavodu za školstvo Ministarstva prosvjete i sporta Republike Hrvatske. Od 1987. godine radio je kao predavač, zatim kao docent na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1995. godine do 1998. bio je prodekan, a od 1998. dekan Učiteljske akademije Sveučilišta u Zagrebu. Bio je vanjski predavač na Fakultetu prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti u Mostar, držao je stručna predavanja u Vinkovcima, Osijeku, Dubrovniku, Brodu, Zagrebu... U znanstvenoistraživačkom radu aktivno je sudjelovao od 1972. godine, posebno u unapređivanju odgoja i obrazovanja. Sudjelovao je u tri znanstvena projekta koje je financiralo Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske. Objavio je 14 znanstvenih radova, devet priopćenja na kongresima, napisao 32 udžbenika i ostali didaktički materijal

za osnovnu i srednju školu, 15 stručnih radova te 37 ostalih radova. Autor je monografije “Istraživačka nastava biologije” i sveučilišnog udžbenika “Metodika nastave prirode i društva”. Za doprinos unapređivanju pedagoške teorije i prakse te za sveukupan rad od učitelja pa do sveučilišnog profesora višestruko je nagrađivan. Dobitnik je Godišnje nagrade “Ivan Filipović”, Savezne povelje pokreta “Znanost mladima” i Velike povelje Narodne tehnike, a Požeško-slavonska županija dodijelila mu je 2014. godine Nagradu za životno djelo.

Literatura: <https://www.034portal.hr/ivan-de-zan-24--listopada-1937---2--sijecnja-2019---809>.

Ivan De Zan

Udžbenik Ivana De Zana

DONADINI, Ulderiko

Ulderiko Donadini bio je hrvatski književnik, pripovjedač, dramatičar i esejist te jedan od začetnika ekspresionizma u hrvatskoj književnosti. Ulderiko Donadini rođen je u Plaškom 8. travnja 1894. Obitelj Donadini potječe iz Italije, iz Vicenze ili iz Mantove, ali 1750. sele se u Korčulu. Pojavio se na književnoj sceni u međuratnom razdoblju, eksperimentirajući s različitim vrstama pisanja, od poezije i proze do drama i feljtona. Donadini je u svojim djelima prikazivao izopačene odnose među ljudima i morbidne aspekte života, često kroz likove čudaka i neurasteničara koji se sukobljavaju s društvom i padaju u psihološke krize. Autobiografski elementi u njegovim djelima govore o obiteljskim teškoćama, autoritativnom ocu alkoholičaru i brižnoj majci. Donadini je bio aktivan u avangardnim književnim krugovima te je osnovao časopis *Kokot*, prvi ekspresionistički časopis u Hrvatskoj, u kojem je objavljivao kritike i polemike. Život je proveo u stalnim financijskim poteškoćama i sukobima s društvom, a uz umjetnički život pratila su ga pijanstva i ekscesi. Njegov književni rad bio je pod utjecajem domaćih i stranih autora poput Matoša, Hoffmanna, Poea i Prybyszewskog. Pokušao je izbjeći vojnu službu za vrijeme Prvog svjetskog rata simulirajući psihičke probleme, zbog čega je nekoliko mjeseci proveo u bolnici. Iako je izbjegao rat, doživio je duboke unutarnje krize i paranoju, što se odrazilo u njegovu kasnijem povlačenju i nepovjerenju prema ljudima. Krajem života, zbog dijagnosticirane shizofrenije i alkoholizma, završio je u duševnoj bolnici u Stenjevcu. Bolesti i životne nesreće dovele su ga do samoubojstva 1923. godine, čime je završena jedna od najmračnijih, ali i najsnažnijih priča hrvatske književne avangarde.

Donadinijevo djelo
“Bauk”

Ulderiko Donadini

Ulderiko Donadini objavljivao
je u listu “Kokot”

Literatura: Donadini, Ulderiko. *Hrvatska*

enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025.

Pristupljeno 4. 1. 2025. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/donadini-ulderiko>.

D'ONOFRIO, Ermanno

Ermanno D'Onofrio rođen je 1973. godine u Napulju i oduvijek je bio angažiran u društvenim aktivnostima i svijetu volontiranja. Diplomirao je psihologiju na Sveučilištu La Sapienza u Rimu, a potom završio dvije specijalizacije iz psihoterapije: Stratešku školu profesora Petruccellija i Integriranu školu usmjerenu na transakcijsku analizu profesora Scilliga. Također je završio magistarske studije i usavršavanja iz forenzičke psihologije, psihodijagnostike i terapije parova EFT. Certificirani je EMDR terapeut i radi kao klinički psihoterapeut. Doktorirao je znanosti o usmjeravanju na Državnom sveučilištu u Cassinu i južnom Laciju, gdje je i danas gostujući profesor ili stručnjak na Fakultetu socijalnih usluga. Već 1993. godine provodio je humanitarne projekte u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini tijekom ratnog sukoba, razvijajući i realizirajući projekte podrške i pomoći brojnim izbjeglicama, kojima je pružena individualizirana pomoć ne samo kroz konkretne oblike pomoći, već i na psihološkoj i medicinsko-zdravstvenoj razini. Godine 1998. dolazi u bolnicu Gornja Bistra. Osoblje je bilo malobrojno, a djeca su često bila vezana i provodila dane u svojim sobama. Ermanno, osnivač filantropske organizacije "Il Giardino delle Rose Blu" (Vrt plavih ruža), odmah se aktivirao, pridonoseći obnovi bolnice i pokrenuvši nevjerojatan projekt, koji je do danas doveo čak 12.000 talijanskih volontera u ovu hrvatsku bolnicu, izmjenjujući se iz tjedna u tjedan. U Gornjoj Bistri realizirao je brojne projekte materijalne pomoći, poput stvaranja i opremanja unutarnjih igraonica u bolnici, koje i danas postoje, te izgradnje vanjskog igrališta gdje djeca mogu kvalitetno provoditi vrijeme. Zahvaljujući brojnim donatorima, osnovao je i Volonterski centar u Bistri - "Casa delle Rose" (Kuća ruža), gdje se i danas može boraviti i sudjelovati u raznim edukacijskim i volonterskim iskustvima. Također, u Bistri je realizirao mnoge projekte za poboljšanje dobrobiti pacijenata dječje bolnice, poput KIVAN-a, koji je radio na razvoju pet osjetila kod skupine djece iz bolnice, te "Rose Blu u obitelji", projekta koji je omogućio posvojenje ili udomljavanje više od 10 djece u talijanske obitelji, gdje danas žive. Više od 20 godina organizirao je i Ljetni kamp u Gornjoj Bistri, okupljajući stotine mladih volontera svakog ljeta. Tijekom pandemije COVID-a nije prestao dolaziti u Gornju Bistru, već je osmislio i realizirao virtualni volonterski kamp, zahvaljujući kojem su se svakog tjedna putem Zoom platforme nastavljale aktivnosti animacije i podrške pacijentima u bolnici. Najdragocjeniji plod njegova rada bilo je poticanje i razvoj volonterstva u Hrvatskoj kroz osnivanje hrvatske podružnice "Vrt plavih ruža" 2013. godine, koja i danas djeluje. Time je mnogim hrvatskim građanima omogućeno da iskuse volontiranje, koje se nastavlja u Gornjoj Bistri zahvaljujući ovom iskustvu. Ermanno je osnivač raznih udruga i socijalnih zadruga, autor brojnih knjiga i članaka, a 2014. godine dodijeljeno mu je odlikovanje Viteza Talijanske Republike na prijedlog tadašnje talijanske veleposlanice u Hrvatskoj Emanuele D'Alessandro. Susreo se s nekoliko predsjednika Republike Hrvatske i bio gost brojnih hrvatskih televizijskih emisija.

DUSMAN, Federico

Federico Dusman (1931. – 2007.) bio je strojarski inženjer, metrolog i sveučilišni profesor podrijetlom iz Labina. Nakon završetka Tehničke škole u Rijeci diplomirao je strojarstvo 1957. na Strojarsko-brodograđevnom fakultetu u Zagrebu. Profesionalnu karijeru započeo je u Istarskim ugljenokopima Raša, gdje je sudjelovao u modernizaciji i organizaciji proizvodnje alatnih strojeva. Kasnije se pridružio tvornici Prvomajska u Zagrebu kao rukovoditelj operativnih i planskih službi. Od 1966. bio je asistent na Fakultetu za strojarstvo i brodogradnju (FSB), gdje je napredovao do redovitog profesora i postao stručnjak u područjima mjerenja, kontrole kvalitete i automatizacije. Predavao je brojne kolegije, vodio laboratorije, bio predstojnik Zavoda za automatiku i mjernu tehniku te dekan FSB-a. Doktorirao je 1977. i ostavio značajan doprinos u razvoju znanosti i prakse strojarstva. Dusman je autor knjige *Odabrana poglavlja iz kontrole kvalitete* te brojnih stručnih i znanstvenih radova objavljenih u domaćim i međunarodnim časopisima. Uredio je publikacije o povijesti i razvoju strojarstva te nakon umirovljenja pisao o povijesti Labina u glasilu *Il gazzettino della Dante Albonese*, čiji je bio urednik.

Federico Dusman

Literatura: D. Benčić i N. Solarić, »In memoriam: Prof. dr. sc. Federico Dusman« u: *Geodetski list*, 4, 2007., 325.

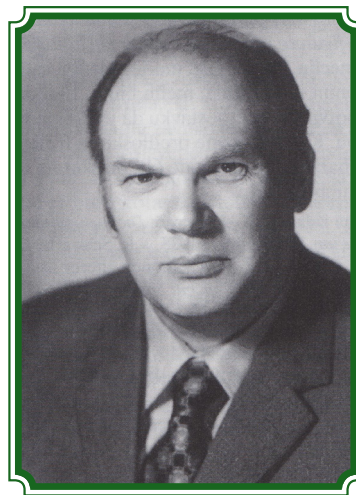
FANELLI, Mario (Maurizio)

Mario (Maurizio) Fanelli, televizijski i filmski redatelj (San Benedetto del Tronto, 13. V. 1924. – Zagreb, 18. VII. 1991.). Od 1950. do 1952. studirao je ekonomiju u Zagrebu. Isprva je radio na Radio Kopru, a od 1956. jedan je od urednika i prvih djelatnika na zagrebačkoj TV. Zapažen je njegov redateljski prinos razvoju hrvatske TV drame i filma. Realizirao je više od 40 televizijskih drama i filmova, najviše u suradnji sa scenaristom Ivom Štivičićem. Ističu se *Treći je došao sam* (1962.), *Kandidat smrti* (1963., nagrada na festivalu u Ljubljani; prema motivu M. Krleže), *Usnuli ratnik* (1963.), *Mokra koža* (1966.), *Sedam i petnaest* (1966.), *Kokošari* (1968.), *Samac* (1979.), *Adam i Eva* (1980., nagrada u Bledu; prema istoimenoj Krležinoj drami). Veliku popularnost imala je njegova TV serija iz suvremenog života *Punom parom* (1980.). Režirao je nekoliko dokumentarnih filmova te igrani film *Put u raj* (1970.) prema Krležinu scenariju i noveli *Cvrčak pod vodopadom*. S I. Ruggerijem napisao je knjigu o osobinama vizualnoga komuniciranja i razvitku televizije u nas i u svijetu.

Literatura: B. Popović, »Televizija, sada i sutra« u: Telegram, 3, 1962., 136, str. 5; I.Škrabalo, *Između publike i države. Povijest hrvatske kinematografije 1896-1980.*, Zagreb, 1984.; FANELLI, Mario. *Hrvatski biografski leksikon (1983-2024), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 5. 1. 2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/fanelli-mario>.

FILIPPI, Piero

Piero Filippi bio je talijanski tenor rođen 1927. godine u Muggiji kraj Trsta, koji se posebno istaknuo na hrvatskim opernim scenama. Karijeru je započeo u zboru *Teatra Verdi* u Trstu, a solistički je debitirao 1947. godine u Wagnerovoj operi *Tristan i Izolda*. Isprva je trenirao kao bariton, no ubrzo se profilirao kao tenor. Filippi je 1954. godine stigao u Hrvatsku, gdje je sezonu proveo u operi HNK-a u Osijeku. Njegov debi u ulozi Pinkertona u operi *Madame Butterfly* bio je uspješan te je odigrao još pet glavnih uloga. Ubrzo ga je zapazila Nada Puttar-Gold i preporučila ga za angažman u HNK-u u Zagrebu, gdje je ostao stalni član do 1983. Nastupao je sve do 1990. godine, ostvarivši osamdesetak uglavnom glavnih tenorskih uloga. Tijekom karijere ostvario je niz zapaženih uloga u djelima svjetskih i hrvatskih skladatelja. Posebno se istaknuo ulogama u djelima Giuseppea Verdija, Giacoma Puccinija te u operama suvremenih hrvatskih skladatelja kao što su Stjepan Šulek i Ivo Tijardović. Bio je poznat po snažnom i izražajnom glasu, tehničkoj preciznosti i dramskom izričaju, što mu je donijelo priznanja poput Nagrade Milke Trnine. Piero Filippi ostavio je trag kao interpret kompliciranih likova svjetskog repertoara, dok je na snimkama Hrvatskog radija ostao zabilježen u ulogama iz djela hrvatskih skladatelja kao što su Josip Hatze i Jakov Gotovac. Preminuo je 2012. godine u Trstu.

Piero Filippi

Literatura: <https://opera.hr/index.php?p=article&id=3130>.

FORESTI, Ivan

Ivan Foresti bio je ljevač zvona koji je djelovao u Zagrebu u 18. stoljeću. Iako se točno mjesto njegova rođenja ne zna, pretpostavlja se da je bio talijanskog podrijetla. U zagrebačkim matičnim knjigama prvi put se spominje 1722. godine, a posljednji put 1731. godine. Poznat je kao prvi majstor u Zagrebu koji je imao stalnu ljevaonicu zvona, izlijevajući zvona za mnoge crkve i kapele u Hrvatskoj. Njegova najpoznatija zvona uključuju ona za župne crkve u Loboru, Gornjoj Rijeci, Velikom Trgovišću i Kamenskom, kao i za crkve u Starom Selu kraj Petrinje, Prigorcu

Ivan Foresti bio je zvonoljevač

kraj Ivanca i Novoj Kapeli. Njegova zvona često su imala latinske natpise, ali je posebno zanimljivo zvono iz Starog Sela, koje je bilo jedino s hrvatskim natpisom: "OV ZVON JE NASEGA ARKIB. MIK. CHUDOTVORCZA LETO 1725.". Nakon Forestijeve smrti ljevaonicu je preuzela njegova udovica Ana Marija, koja je nastavila s proizvodnjom zvona do 1754. godine. Neka od zvona koja je izlio Foresti i njegova udovica danas se čuvaju u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu.

Literatura: I. Kukuljević Sakcinski, »Zvonoljevarstvo u Zagrebu« u: *Vienac*, 12, 1880., 8, str. 122-123; V. Hoffiller, »Zagrebački zvonoljevcu« u: *Sv. Cecilija*, 13, 1919., 2, str. 43; K. Dočkal, *Naša zvona i njihovi lijevaoci*, Zagreb, 1942.; D. Hirc, *Stari Zagreb, Kaptol i Donji Grad*, Zagreb, 2008., str. 396.

FRANCHI, Gašpar

Gašpar Franchi, zvonoljevač iz Udina u Furlaniji, u Zagreb je stigao oko 1692. godine. Radi od 1707. kao zvonoljevač i salio je pet zvona za crkvu svetog Marka. Čini se da Franchi nije stanovao u Zagrebu, već bi samo dolazio u Zagreb kada je trebao lijevati zvono, a inače je slao svojeg nećaka Francesca da obavi predradnje. Lijevao je i veliko zvono za stolnu crkvu 1707. godine. Posljednje je zvono lijevao za Rijeku 1733. godine, kada je umro u Ljubljani gdje je imao ljevaonicu.

Literatura: I. Kukuljević Sakcinski, »Zvonoljevarstvo u Zagrebu« u: *Vienac*, 12, 1880., 8, str. 121-122; V. Hoffiller, »Zagrebački zvonoljevcu« u: *Sv. Cecilija*, 13, 1919., 2, str. 42-43; K. Dočkal, *Naša zvona i njihovi lijevaoci*, Zagreb, 1942.; Lj. A. Lisac, »Franchi Gašper« u: *Primorski slovenski biografski leksikon*, 5, Gorica, 1978.

GASPARINI, Jakob

Prve su vijesti o Jakobu Gaspariniju na Gradecu neobične. Vidljivo je da je Gasparini ušao u senat još 1609. godine, a 1610. godine kralj Matija II. izdaje mu potvrdu za plemenitost. Gasparini se predstavlja kao došljak iz Italije, doktor medicine i zagrebački profesor. Grbovnica je vrijedila i za njegovu braću Ivana i Matiju te suprugu Doru Šibenički. Čini se da mu je Sabor uskratio apotekarsku plaću 1615. Gasparinija je 1630. godine Hrvatski sabor u Zagrebu izabrao za zemaljskog ljekarnika s godišnjom plaćom od 40 ugarskih forinti pod uvjetom da u svojoj ljekarni ima uvijek potrebne lijekove. Ljekarna se vrlo vjerojatno nalazila na uglu Mletačke ulice i Markova trga. Gasparini je u dubokoj starosti 1643. godine izabran za zagrebačkoga (gradečkoga) suca. Te će godine nagovoriti notara Magiaradija i kovača Pavla Kovačića da na škrinji u kojoj su se u crkvi svetoga Marka čuvali pečati razbiju četiri lokota i da on mimo znanja općine izda isusovcima neke zemlje. Kasnije će ga optužiti da je pustio na slobodu Cigane Glagolju i Korulju i Ciganke Magdalenu i Uršulu, također mimo znanja općine, usprkos tome što su uhvaćeni u krađi. Osim toga, on oduzima konje kršćanskih kmetova kako bi se odvezao do Beča i vladara uvjerio u svoju nevinost te uzima od hospitalske imovine 80 florena i samo jedan dio vraća. Razlučeni senatori i općina (ukupno 22 prisežnika) skidaju tada Gasparinija s časti, ali je on opet predložen za suca 1647., no zahvaljuje se na toj časti. Čini se da je tada (1648.) uspio 'ubaciti' svojeg sina Jakoba u senat. Vrlo brzo nakon toga 1655. godine u dubokoj starosti umire. Čini se da je taj čovjek zajedno s Jurjem Matijom Cinoberskim pokušao kopati rude na Medvednici 1608. godine.

Literatura: N. Klaić, *Medvedgrad i njegovi gospodari*, Zagreb, 1987., 280-285; *Zagrebački leksikon*, sv. I, Zagreb, 2006., 294, 304; F. Buntak, *Povijest Zagreba*, Zagreb, 1996., str. 311.

Gradec i Kaptol u 17. stoljeću

GILLION

Gillion, gradečki sudac, obnašao je sudačku dužnost prije 1291., a onda ponovno 1296. godine. Ban Stjepan Gutkeled i njegova braća nagradili su ga za usluge, vjerojatno neke koje im je Gillion učinio prilikom njihova sukoba s Babonićima, te su mu poklonili veliku palaču na jugoistočnom rubu grada.

Literatura: Z. Nikolić Jakus, »Počeci srednjovjekovnog grada«, Povijest grada Zagreba, sv. I., Zagreb, 2012., str. 47.

JACOMINI, Srećko

Srećko Jacomini (Jakomini), arhitekt (Varaždin?, 1830. – Zagreb, 24. V. 1892.). Tehničke znanosti završio 1865. na Politehnici u Beču. Zaposlio se u Zagrebu pri državnom građevnom ravnateljstvu, potom dobio status "kraljevskog nadinženira". Od 1876. bio je predstojnik arhitektonskoga odjela građevnoga odsjeka Zemaljske vlade. Projektirao je u Zagrebu Sudbenu palaču na Trgu N. Šubića Zrinskoga (1876.), žensku kaznionicu na Savskoj cesti, na Katarininu trgu pregradnju i dogradnju gimnazijske zgrade te vodio obnovu crkve sv. Katarine nakon potresa 1880. Voditelj je građevinskih radova 1861. – 1865. više gospodarskih zgrada i pogona Gospodarskoga i šumarskoga učilišta u Križevcima (danas Visoko gospodarsko učilište), kojega je suosnivač 1860.

Literatura: (Nekrolozi): *Narodne novine*, 58, 1892., 24. V., str. 3; *Varaždinski vjestnik*, 3, 1892., 22, str. 3; *Križevci, grad i okolica*, Zagreb, 1993.; S. Knežević: *Zagrebačka zelena potkova*, Zagreb, 1996.; JACOMINI, Srećko. *Hrvatski biografski leksikon (1983-2024), mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2025. Pristupljeno 5. 1. 2025. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/jacomini-srecko>.

Srećko Jacomini bio je jedan od projektanata zgrada na zagrebačkoj zelenoj potkovi

JAKOBUS Apothecarius

Jakobus Apothecarius prvi se put spominje u srednjovjekovnim dokumentima 6. ožujka 1355. godine kada je gradski sudac bio Anton. Toga je datuma Jakobus Apothecarius tužio zajedno s nekim Ivčecom sudu krznara Jakova. Sasvim je sigurno da je u to vrijeme u Zagrebu postojala apoteka jer se uz Jakobovo ime spominje i njegovo zanimanje (apotekar). Na Gradec je Jakobus došao iz Italije, najvjerojatnije iz Venecije s obzirom na to da se domaći ljudi uglavnom nisu bavili ljekarničkim zanimanjem. Jakobus se očito dosta parničio, pa je 14. travnja uslijedila tužba Lanchlotusa (zanimanje nije navedeno), no već tri dana kasnije, na drugom ročištu, izmirio se "ad pacem est proragata". Istoga dana u drugoj parnici Jakobus je Mikecu, sinu Leuranda, morao platiti dva florena jer je izgubio parnicu. U dokumentu iz 1355. koji spominje ljekarnika Jakoba riječ je o parnici između Jakoba i Nikole, zagrebačkog krznara. Nikola je tvrdio da žena s kojom Jakob živi nije njegova zakonita žena, pa ga je Jakob tužio za klevetu. Pošto je dokazao da je bila riječ o kleveti, Nikola mu je morao platiti odštetu. Parnice su se tako nizale jedna za drugom. Najopsežnije u sudskim spisima bila je zabilježena parnica između Jacobusa i Nikole arhiđakona, kojeg je 31. svibnja 1356. godine tužio zbog nekih dasaka. I tu je parnicu izgubio. U ovoj je parnici navedeno da je Jakobus stanovao u kući Nikolinoj i plaćao mu najamninu za lokal, pa je to najvjerojatnije bila apoteka. Uz njega bilo je još ljekarnika. Spominju se Jalimello apothecarius i Dyonisius apothecarius. Njih su dvojica 1397. kao barjaktari sudjelovali u ratnom pohodu građana Gradeca na Kaptol, a pripadali su firentinskoj koloniji na Gradecu. Prema pisanju Augusta Šenoe u romanu Kletva, Jalimello je svoju ljekarnu imao u Opatičkoj ulici na mjestu današnjega Muzeja grada Zagreba. Nakon Jacobusa, vrlo vjerojatno 1365. godine kada se Jakobus u jednoj parnici posljednji put spominje, za ljekarnika je na Gradec stigao Bartuč, Bartholomeus apothecarius.

Literatura: Zagrebački leksikon, sv. I, Zagreb, 2006., str. 294.

JAKOMELLUS

Jakomellus ili Jakmellus, sin Kirinov, kojega kao bivšeg suca stavlja notar na čelo popisa gradskih vijećnika 1382. zajedno s Lukom Boniolom, također bivšim sucem, bio je talijanski trgovac. Čini se da pripada skupini Galicus (odnosno tadašnjih Francuza), ali se ne spominje mjesto odakle je stigao u Slavoniju. 1375. godine postaje sucem, ali ga je neki Ivan po noći želio ubiti i zbog toga svojeg čina osuđen je na globu od 25 maraka. U to je vrijeme bilo mnogo palikuća po gradu, pa ih je Jakomellus trebao osuđivati. Činjenica da se Jakomellus 1377. nalazi na čelu njemačkih vijećnika govori o njegovoj popularnosti, ali ne i o njegovoj nacionalnoj pripadnosti. Jakomellus ostaje kao stariji sudac u magistratu sve do 1397., ali nakon toga nema više o njemu vijesti. Imao je sina Perenkola koji se uz oca spominje 1394. godine. Budući da o njemu više nema nikakvih vijesti, vrlo je vjerojatno da se nakon očeve smrti iselio iz grada.

Literatura: N. Klaić, *Povijest Zagreba, Zagreb u srednjem vijeku*, knjiga I, Zagreb, 1982., str. 252.

Veduta Gradeca i Kaptola iz 1796. godine

JAKOV IZ PIACENZE

(de Placentia, Lombardus, Longobardus, Placentinus; Jacobus)

Jakov iz Piacenze bio je poznat kao liječnik, diplomat, biskup i profesor medicine. Rođen je u Piacenzi krajem 13. stoljeća u obitelji De Barateriis. Studirao je medicinu u Bolonji, gdje je 1319. godine bio upleten u skandal krađe tijela iz sakristije crkve sv. Barnabe radi disekcije, zbog čega je suđen. Nakon završetka studija 1322. godine Jakov je otišao u Ugarsku, gdje je obnašao različite crkvene dužnosti, uključujući kanonika u Bácsu, prepošta crkve sv. Lovre u Hayu 1330. godine, a 1331. postao je prepošt crkve sv. Martina u Požunu. Iste godine postao je liječnik kralja Karla I. Roberta i član dvorske kancelarije. Tijekom tih godina bio je u pratnji kraljevske obitelji, a 1332. dogovorio je zaruke sina kralja Karla I. Roberta s Ivanom, kćeri kalabrijskog vojvode. Papa Klement VI. imenovao je Jakova 1343. godine zagrebačkim biskupom. Tijekom upravljanja biskupijom suočavao se s problemima sa stanovništvom i banom Nikolom I. Bánffyjem, koji je nametnuo novu daću. Jakov je bio poznat po tome što je uveo kaznu za klevetanje među svećenicima, pri čemu je novac prikupljen od kazni bio namijenjen obnovi i nabavi knjiga. Jakov je također prikupljao sredstva za gradnju zagrebačke katedrale, iako nema dokaza da je gradnja napredovala pod njegovim vodstvom. Osim toga, donio je liturgijske knjige i medicinske rukopise u Zagreb. Jakov je četrdesetih godina 14. stoljeća planirao urediti svoj notarijat, a sa sobom je donio i nekoliko pontifikala. Knjižnica zagrebačke katedrale u 15. je stoljeću tako posjedovala niz od 32 liturgijska, znanstvena i teološka rukopisa te sedam inkunabula, najvećim dijelom iz ostavštine Jakova iz Piacenze. Smatra se da je namjeravao uvesti medicinsku nastavu pri katedralnoj školi, a sačuvani su njegovi spisi u kojima se bavio medicinom, logikom i filozofijom. Preminuo je 1348. godine u Budimu.

Pečat Jakova iz Piacenze

Literatura: J. Buturac, »Zagrebački biskupi i nadbiskupi 1094.-1944.« u: Kulturno povijesni zbornik Zagrebačke nadbiskupije, Zagreb, 1944., str. 32-33; N. Klaić, *Povijest Zagreba, Zagreb u srednjem vijeku*, knjiga I, Zagreb, 1982.; L. Dobronić, »Jakob iz Piacenze 1343-1348.« u: Zagrebački biskupi i nadbiskupi. Zagreb, 1995., str. 116-119; L. Dobronić, »Zagrebački biskupi i hrvatska kultura« u: Zagrebačka biskupija i Zagreb 1094-1994., Zagreb, 1995., str. 343; A. Lukinović, Zagreb – devetstoljetna biskupija, Zagreb, 1995., str. 95; L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb, 1994., str. 15.

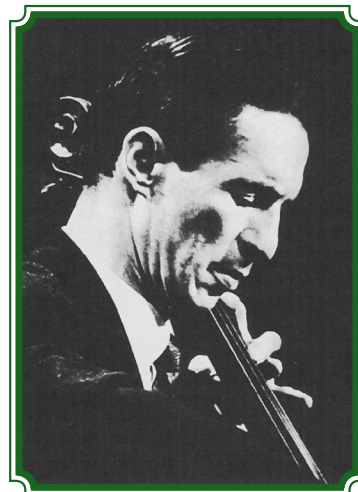
JANIGRO, Antonio

Antonio Janigro, talijanski violončelist, bio je među vodećim svjetskim glazbenicima druge polovine 20. stoljeća s trajnim doprinosima hrvatskoj glazbenoj sceni. Rođen 1918. u Milanu, Janigro je s osam godina počeo učiti violončelo,

Plakat za koncert
Antonija Janigra

a s devet je upisao Konzervatorij, završivši studij 1934. Nakon usavršavanja u Parizu uspješno je održavao koncerte diljem Europe, uključujući i Zagreb, u kojemu se nastanio od 1939. do 1965. Tijekom tih godina predavao je na Muzičkoj akademiji i postao osnivač ansambla *Zagrebački solisti*, koji je stekao međunarodno priznanje. Janigro je kao dirigent i solist nastupao diljem svijeta, uključujući turneje u SAD-u, Japanu, Južnoj Americi i zapadnoj Europi. Bio je koncertni majstor i utemeljitelj prepoznatljivog stila *Zagrebačkih solista*, s naglaskom na discipliniranom muziciranju i tehničkoj savršenosti. Nakon preseljenja u Milano 1965. nastavio je dirigentsku i pedagošku karijeru radeći u orkestrima diljem Europe i predajući na akademijama u Njemačkoj i Austriji.

Antonio Janigro

U Zagrebu se 1953. oženio Nedom Cihlar, kćeri književnika Milutina Cihlara Nehajeva, s kojom je imao dvoje djece. U Hrvatskoj je posljednji put nastupio kao dirigent 1983. na Dubrovačkim ljetnim igrama. Antonio Janigro umro je u Milanu 1. svibnja 1989., a u znak priznanja za njegov gotovo tridesetogodišnji rad u Zagrebu 1996. utemeljeno je Međunarodno violončelističko natjecanje "Antonio Janigro" koje se održava svake četvrte godine te natjecanje za mladež do 20 godina koje se održava bijenalno u Samoboru i Poreču.

Literatura: Janigro, Antonio. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 4. 1. 2025. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/janigro-antonio>.

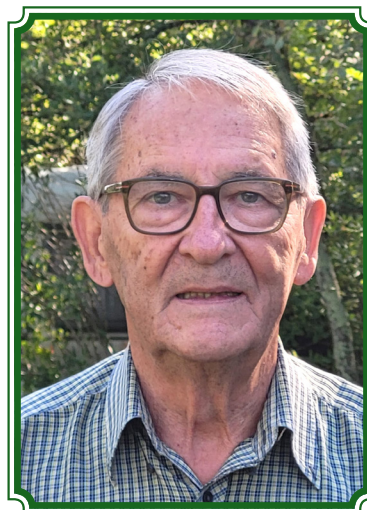
JUSTUS a Spada

Justus a Spada bio je liječnik na prijelazu 16. u 17. stoljeće. Spominje se na dvoru cara Ferdinanda II. u Beču. Hrvatski državni liječnik D. Thery (Rosemberger) predložio ga je 1627. za svojega nasljednika. Dodijeljeno mu je 200 ugarskih forinta godišnje plaće i 100 forinta za putni trošak. Došao je u Zagreb, ali se nije dugo zadržao. Već iduće godine, prema saborskom zapisniku od 20. VII. 1628., izabran je novi državni liječnik, Dominik Branioli, doktor filozofije i medicine.

Literatura: J. Barlè: »O zdravstvu staroga Zagreba« u: *Liečnički viestnik*, 23, 1901., 7, str. 251; R. Horvat, »Hrvatski državni liječnici u XVII. vijeku« u: *Liečnički viestnik*, 53, 1931., 4, str. 357, 367.

KOZLOVIĆ, Ezio

Ezio Kozlović (Coslovich) rođen je 1. lipnja 1941. godine u Saraceni u Kalabrij u Italiji, gdje mu je otac bio zatočen (konfiniran) od 1938. do 1943. godine kao aktivni antifašist. Osuđen je prema odredbama fašističkog zakona o zaštiti države iz 1926. godine. Ocu se pridružila majka i stariji brat. Obitelj je do očeva zatočenja živjela u Trstu. Nakon isteka pet godina konfinacije obitelj se vratila u Trst, ali je od fašističkih vlasti prognana u Istru na područje Umaga, gdje su živjele obitelji oca i majke. Zbog opasnosti od lokalnih fašista koji su željeli oca likvidirati ili deportirati u tršćanski logor Risiera, otac je otišao u partizane i ondje ostao do kraja rata. Nakon rata obitelj Kozlović ostala je u Istri. Osnovnu talijansku školu završio je u Rovinju, a tadašnju malu i veliku maturu u hrvatskoj gimnaziji u Bujama. Godine 1959. upisao je Strojarski fakultet u Zagrebu, a 1963. prešao je na fakultet u

Ezio Kozlović

Rijeci. U struci je radio oko četiri godine u Rijeci u tvornici *Vulkan* (izrada brodskih dizalica i ljevaonica). Godine 1971. preselio se u Istru u Grožnjan, gdje je sa suprugom otvorio atelijer za izradu umjetničke keramike te su otvorili prvu izložbenu i prodajnu galeriju (prvu u gradu umjetnika – Grožnjanu). Godine 1986. preselio se u Zagreb i otvorio agenciju za promet nekretninama te je taj posao obavljao paralelno do umirovljenja u talijanskom veleposlanstvu. U periodu rada u veleposlanstvu sudjelovao je u prvom neformalnom sastanku šest ili sedam osoba čija je ideja bila formiranje Talijanske zajednice u Zagrebu. Ta je ideja ostvarena aktom iz 2007. godine uz podršku tadašnjeg veleposlanika Alessandra Grafinija i Giorgia Castora, komesara za administrativne i socijalne poslove veleposlanstva te tadašnjeg predsjednika Tajinske unije Furija Radina. Od prvog dana osnivanja Zajednice Talijana u Zagrebu aktivno sudjeluje u radu Zajednice kao član predsjedništva i predstavnik (*consigliere*) Zajednice u skupštini (*Assemblea*) Talijanske unije. Zamjenik je predstavnika talijanske nacionalne manjine Grada Zagreba.

LIGERI Marko i LIGERI Petar, ALIGHIERI Nicolò

Već 1352. u gradskoj se upravi kao sudac javlja Marko Ligeri (Alighieri), što upućuje na to da je u to vrijeme već postojala firentinska kolonija na Gradecu. Njega je naslijedio Petar Ligeri, koji se spominje u spisima iz 1355. kao vlasnik kmetova, što pokazuje da je bio visoko pozicioniran. Petar je bio bogat i prodao je svoju palaču također članovima firentinske kolonije na Gradecu. Spominje se da je taj isti Petar bio 1359. godine ponovno gradski sudac. Na kraju 14. stoljeća (1399.) na Gradecu je živio i Nicolò Alighieri, praunuk Dantea Alighierija, znamenitog pjesnika, koji je također bio

ljekarnik. O tome danas svjedoči ploča na kući koja mu je pripadala.

Na ploči stoji ovaj natpis: *Danteov praunuk Nicolò Alighieri, unuk pjesnikova prvorodenca Pietra, donio je izravan glas o slavnom pretku u Zagreb, gdje je živio oženjen i imao ljekarnicu 1399. Grad Zagreb postavi 1989.* Frano Čale, sveučilišni profesor na

Odsjeku za talijanistiku u Zagrebu, pretpostavlja da je ljekarnik Jacobus možda bio brat Nicolòova oca Bernarda te

da je, budući da nije imao djece, ljekarnu ostavio svojem nećaku koji se zbog toga preselio u Zagreb. Postoji sačuvano pismo Nicolòova oca Bernarda iz kojega se doznaje da je Nicolò napustio Veronu zbog nemogućnosti osiguranja egzistencije u rodnome kraju. Iz pisama koja je otac pisao Nicolòu vidljiva je nostalgija za sinom koji živi u daljini. Pismo je napisano na latinskom pa je lako moguće da su u to vrijeme stanovnici Gradeca romanskoga podrijetla govorili latinskim jezikom.

Literatura: L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb, 1994., str. 8; F. Čale, »Gli Alighieri a Zagabria nel Trecento« u: *Dante i slavenski svijet*, Zagreb, 1984., str. 71-80.

MACZETO (Maczetto, Macetti, Mazzetti)

Maczeto (Maczetto, Macetti, Mazzetti), graditeljska obitelj iz 17. stoljeća na Gradecu. Antonio Macetti bio je graditelj na Gradecu te je 1641. potpisao ugovor sa zagrebačkim isusovcima o zgradi u budućem novom Kolegiju zagrebačkom. Ugovorom je dogovorena cijena po kvadratnom metru i po dimnjaku te hrana. Majstor i njegovi pomoćnici jest će tri puta dnevno s isusovcima. Godine 1641. počeo je graditi južno krilo Kolegija. Sačuvan je nacrt za kamene dovratnike za koje je 1642. godine sklopljen ugovor s Ivanom Paczom, klesarom. Macetti je istodobno radio i za Gradec, zbog čega je iz blagajne tridesetnice 1642. primio 18 forinta i 5 denara. Čini se da je 1645. popravljao i crkvu svetoga Marka koju je uništio

Spomen-ploča na kući u kojoj je kao ljekarnik radio Nicolò Alighieri

Ljekarna K crnom orlu u kojoj je Nicolò Alighieri radio kao ljekarnik

požar iste godine. Kukuljević piše da je Macetti dobio za taj posao 1646. godine 210 rajnskih forinti, četiri voza sijena i 100 dasaka. Godine 1645. stradao je u požaru i Kolegij, pa je 1651. godine započeta obnova uništenoga dijela. Macetti je sam birao raspored prostorija u Kolegiju, što znači da je sam napravio i nacrt građevine. Macetti je za taj posao trebao dobiti 1875 forinti, pet kvarta žita, tri raži, dva pšenice i četiri zlatnika kao dar. Godine 1654. Antin Maczeto (kako je tada zapisano) primljen je među gradečke građane. Te godine je sklopljen ugovor s njime za zapadno i sjeverno krilo Kolegija. Rektor isusovačkog kolegija Juraj Habdelić obećao mu je za taj posao 2350 forinti, četiri kvarta žita i četiri kvarta raži. Macetti je popravljao i zidine Gradeca, pa mu je gradska uprava 1657. prodala drvenu kuću na Katarinskom trgu. Zajedno s Dionizijem Philippijem 1660. preuzeo je zadatak obnove crkvenog tornja crkve svetoga Marka. Macetti je umro 1665. godine, a u njegovoj je oporuci vidljivo da je ovdje posjedovao vinograd, kuću i vrt te imovinu u Italiji. Njegov su posao nastavili Barthol Maczeto i Silvester Donati. Njih dvojica su 1667. godine završili zvonik. Činjenica je da Barthol nije bio Antunov sin jer bi inače bio oslobođen plaćanja pristojbe pri primanju u građane Gradeca. Antunova imovina nije se smjela prenijeti u Italiju, pa je 1693. grad odlučio Bartolu isplatiti 100 carskih talira za imovinu, a ostatak imovine ostao je kao zaklada gradu. Macettijev zvonik stradao je 1674. godine u velikom požaru. Novi su zvonik gradili između 1725. i 1728. godine opet talijanski graditelji, otac i sin Machiedo, u renesansnom slogu.

Literatura: L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb, 1994., str. 127-134.

MANASTERIOTTI, Marko

Marko Manasteriotti, je urednik prvog humorističnog lista u Zagrebu – „Zvekan” – koji je izlazio između 1867. i 1869. Pokrenuo ga je Ante Starčević i Hrvatska stranka prava. Ako se uzme u obzir da prva hrvatska karikatura u modernome smislu, kao grafička reprodukcija, potječe iz 1843, a već 1867, Marko Manasterotti s Vlahom Raićem i F. Quiquerezom, publiciraju novinsku političku karikaturu, u listovima većinom pravaške orijentacije, može se shvatiti važnost te novinarske ličnosti.

Literatura: *Zagrebački leksikon*, sv. I, Zagreb, 2006., str. 389.

List „Zvekan” uređivao je Marko Manasteriotti

MANIN, Marino

Marino Manin rođen je u Umagu 1968. godine, diplomirao je povijest i talijanski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1994., gdje je stekao znanstveni magisterij 1999. i doktorat znanosti 2003. godine. Od 1995. zaposlen je kao znanstveni novak u Institutu za suvremenu povijest (danas: Hrvatski institut za povijest), od 2002. do 2004. radio je kao asistent u Zavodu za povijesne i društvene znanosti HAZU-a u Rijeci, a od 2008. do 2011. obnašao je dužnost ravnatelja Instituta za migracije i narodnosti u Zagrebu, a trenutačno radi u Hrvatskom institutu za povijest kao znanstveni savjetnik u trajnom izboru te je u zvanju naslovnog redovitog profesora angažiran na doktorskom studiju povijesti pri Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Objavio je nekoliko knjiga s gospodarskom i društvenom tematikom, preveo je više knjiga vezanih uz historiografiju, uredio je nekoliko znanstvenih skupova i zbornika te je napisao više od stotinu radova o različitim temama iz hrvatske povijesti. Od 2007. bio je voditelj znanstvenoga projekta „Povijest Istre: sustavi, institucije, društvo i identitet u 19. i 20. stoljeću” Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH, a od 2017. vodio je projekt „Modernizacija urbanog života u Hrvatskoj kroz prizmu razvoja komunalne infrastrukture u 19. i 20. stoljeću” Hrvatske zaklade za znanost, dok je trenutačno voditelj institutskog kompetitivnog projekta „Hrvatska i Europa – institucije i pojedinci u razvoju modernog društva i države”. Voditelj je Odjela za modernu povijest Hrvatskog instituta za povijest te je član Izdavačkog savjeta Državnog arhiva u Pazinu, od 2009. do 2019. bio je član uredništva Časopisa za suvremenu povijest te drugih tijela i strukovnih udruga.

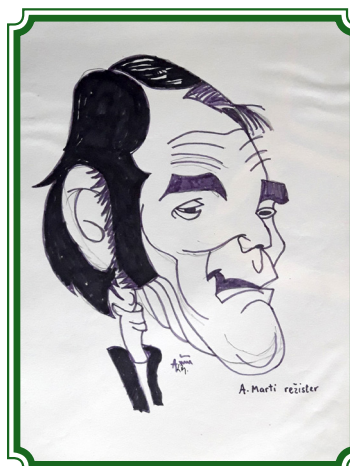
Marino Manin

Iz bibliografije: 1. autorske knjige: *Zapadna Istra u katastru Franje I. (1818. – 1840.)*, Zagreb, 2006.; *Zapadna Istra u katastru Franje I. (Prilozi)*, Zagreb, 2006.; *Hrvatski sabor 1990. – 2007.*, Zagreb, 2007., koautori dr. P. Barišić, dr. D. Matanović i dr. D. Vitek; *Istra na raskrižju. O povijesti migracija pučanstva Istre*, Zagreb, 2010.; *150 godina zagrebačke plinare 1862. – 2012.*, Zagreb, 2012., koautor Željka Pinjuh Ćorić; 2. uredničke knjige: *Zbornik radova Međunarodnog znanstvenog skupa "Talijanska uprava na hrvatskom prostoru i egzodus Hrvata 1918. – 1943."*, Zagreb, 2001.; *Identitet Istre: ishodišta i perspektive*, Zagreb, 2006., zajedno s R. Blagonijem, G. Črpićem i Lj. Dobrovšak; *I croati a Trieste*, Trieste, 2007., zajedno s Petrom Strčićem, Tonkom Maroevićem, J. C. Murkovićem, Vesnom Piasevoli, Marcom Šareom; *Feldmaršal Svetozar barun Borojević od Bojne (1856. – 1920.)*. Zbornik radova, Zagreb, 2011.; *Moderno lice grada. O urbanizaciji i izgradnji komunalne infrastrukture na području Hrvatske u 19. i 20. stoljeću*, Zagreb, 2020., suurednica Lidija Bencetić; *Hrvatska zajednica tehničke kulture: povodom 75. obljetnice rada*, Zagreb, 2021.; 3. prijevodi: Biagio Marin, *Il paesaggio / Krajolik*, Zagreb, 1996., odabrao i preveo; Carlo Hugues, *Maslinarstvo Istre*, Zagreb, 1999., transkripcija i prijevod na hrvatski; Mirko Dražen Grmek, *Život, bolesti i povijest. Teze i razmišljanja*, Zagreb, 2000.; *Tvrđavni spisi Onofrija Del Campa. Traktati i memorabilije jednoga kondotjera u Dalmaciji u doba Kandijškoga rata*, priredio i uvodnim komentarom popratio Miroslav Bertoša, Rijeka, 2003.; Ruđer Josip Bošković, *Dnevnik putovanja iz Carigrada u Poljsku*, Zagreb, 2006., zajedno s Marijom Katalinić; Ivan Botica – Danijela Doblanović – Marta Jašo, *Kvadirna ili ligištarski Bratovštine sv. Antona opata iz Zabrešca u Dolini / Kvadirna ali ligištarski Bratovštine sv. Antona pušćavnika iz Zabrešca v Dolini / Quaderno o registro della Confraternita di sant'Antonio abate da Maccò a San Dorligo della Valle*, Pazin, 2016., prijevod na talijanski; Ignazio Gaetano de Buset, *Visita spirituale del 1788 in Istria / Ignacije Kajetan Buzetski. Duhovna vizitacija iz 1788. godine u Istri*, priredio Elvis Orbanić, Città del Vaticano, 2016., prijevod na talijanski; Marta Jašo – Danijela Doblanović Šuran, *Matične knjige krštenih župe Dolina kod Trsta (1605. – 1617.)*, Pazin, 2019., prijevod na talijanski; Marko Trogrlić – Nevio Šetić, *La Dalmazia e l'Istria nell'Ottocento: storia della Croazia nel XIX secolo*, Zagreb, 2020., prijevod na talijanski.

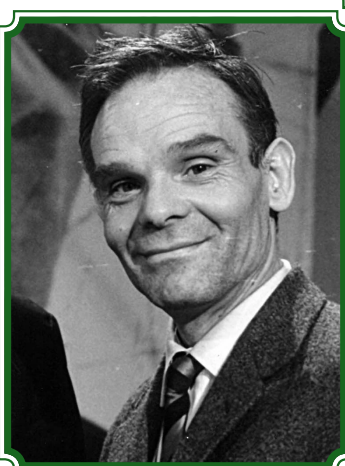
Literatura: <https://mozira.isp.hr/2017/05/30/marino-manin/>.

MARTI, Anton

Anton Marti (Labin, 10. travnja 1923. – Zagreb, 21. siječnja 2004.) bio je istaknuti hrvatski televizijski i kazališni redatelj, jedan od osnivača Televizije Zagreb i pionir televizijske režije na ovim prostorima. Rođen u Labinu, školovao se u Trstu i diplomirao na kazališnoj akademiji u Rimu. Najprije je djelo-

Karikatura Antona Martija

Anton Marti

vao kao glumac u talijanskim kazalištima, a nakon povratka u Jugoslaviju radio je u kazalištu i na Radiopostaji Kopar. Godine 1956. pridružio se timu koji je osnovao Televiziju Zagreb. Marti je režirao i osmislio brojne televizijske emisije različitih žanrova, uključujući zabavne, glazbene, magazinske i natjecateljske programe. Među najpoznatijima su *Videofon*, *Licem u lice*, *Na licu mjesta* i *Svjetla pozornice*. Bio je odgovoran za prijenos prve emisije u boji u Ljubljani 1968. godine i režirao je mnoge festivale te popularne novogodišnje emisije. Tijekom karijere režirao je više od 50 kazališnih predstava, surađujući s kazalištima u Hrvatskoj i Sloveniji. Marti je dobitnik mnogih domaćih i međunarodnih priznanja za svoj rad, uključujući nagradu *Porin* za životno djelo 1994. godine. Preminuo je 2004. u Zagrebu u 81. godini, ostavivši neizbrisiv trag u povijesti hrvatske televizije i kazališta.

Međunarodnih priznanja za svoj rad, uključujući nagradu *Porin* za životno djelo 1994. godine. Preminuo je 2004. u Zagrebu u 81. godini, ostavivši neizbrisiv trag u povijesti hrvatske televizije i kazališta.

Literatura: Marti, Anton. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 4. 1. 2025. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/marti-anton>.

MASUCCI, Giuseppe i MARCONE, Ramiro

Vatikan nikada nije *de iure* priznao Nezavisnu Državu Hrvatsku. Međutim nekoliko mjeseci poslije uspostave NDH Sv. Stolica je u Zagreb poslala apostolskog vizitatora pri hrvatskomu katoličkom episkopatu dr. Ramira Marcone, opata benediktinske opatije Montevergine, Italija. Giuseppe Ramiro Marcone (1882., S. Pietro-in-fine – Italja, 1952.) bio je talijanski *benediktinski* redovnik. Za

Ramiro Marcone u šetnji s
Antom Pavelićem

svećenika je zaređen 1906., a 1918. godine postao je opatom opatije Montevergine u Campaniji. Papa je G. R. Marcone uputio u Hrvatsku s izričitom uputom da “poduzme sve potrebno kako bi izbjegao službeni kontakt s vlastima, kako bi misija bila, i izgledala da jest, u skladu sa željama Svete Stolice, striktno vjerske naravi”. U veljači 1942. godine, kada je u Zagreb stigao njemački časnik radi preuzimanja više od 5000 hrvatskih Židova koji su se nalazili u *Koncentracijskom logoru Jasenovac* u njemačke logore te potom deportacije svih drugih Židova, opat Marcone i nadbiskup *Alojzije Stepinac* su protestom kod vlasti NDH pokušali zaustaviti tu deportaciju. Vlasti NDH nisu htjele odbiti

suradnju koju je *Treći Reich* tražio od njih, ali su ipak – odstupajući od njemačkih zahtjeva – naredile da se židovski konvertiti na kršćanstvo i Židovi koji su u braku s kršćanima izuzmu od deportiranja. Opat Marcone tih je dana uspio od opasnosti od slanja u logor spasiti manju grupu židovske djece – među njima djecu glavnog zagrebačkog rabina Miroslava Šaloma Freibergera - koje je preko Mađarske i Rumunjske uputio u Italiju. Nisu uspjela ni nastojanja Marcone i Stepinca da se dopusti hrvatskim Židovima da preko Turske emigriraju u Palestinu. Britansko-židovski povjesničar i istraživač holokausta Martin Gilbert procjenjuje da je zahvaljujući zauzimanjima opata Marcone oko tisuću hrvatskih Židova preživjelo II. svjetski rat. Zajedno s Marconeom u Zagreb je stigao i njegov tajnik dr. Giuseppe Masucci, također benediktinac. Njih dvojica u Zagrebu su boravili sve do sloma NDH, ali i neko vrijeme nakon toga. S obzirom na preuzetu dužnost Marcone i Masucci bili su u gotovo svakodnevnoj komunikaciji sa zagrebačkim nadbiskupom Alojzijem Stepincem te su slijedom toga bili jako dobro obaviješteni o brojnim pitanjima iz toga vremena, a poglavito o onima vezanim za odnose Katoličke crkve i vlasti NDH. U skladu sa svojom misijom Marcone je podnosio izvješća Sv. Stolicu, dok je njegov tajnik Masucci u navedenom razdoblju vodio dnevničke bilješke. Poslije sloma NDH Masucci je bio predmetom obrade i strogog nadzora tajnih službi novonastalog jugoslavenskog komunističkog režima.

Literatura: https://hr.wikipedia.org/wiki/Giuseppe_Ramiro_Marcone;
G.Masucci, *Misija u Hrvatskoj 1941. – 1946.*, Zagreb – Senj, 2019.

MERIGHI, Giacomo

U drugoj polovici XIX. stoljeća letovi balonima postali su redovite atrakcije europskih gradova. U Zagrebu je talijanski letač Giacomo Merighi 1889. izvodio akrobacije na trapezu ovješenoj o balon koji je poletio iznad Sveučilišnoga trga (danas Trg Republike Hrvatske). Zadržavši se u gradu, dao je izraditi novi balon *Grad Zagreb*, koji je u dvorani za tjelovježbu Doma Hrvatskog sokola sašilo 28 domaćih krojačica. Iste je godine još letio u Zagrebu, 1890. u Karlovcu, Zadru, Varaždinu i Osijeku, a do 1896. još nekoliko puta u Zagrebu te u Vukovaru (1894.) i Splitu (1895., 1896.). Kada je stigao u Zagreb, u *Obzoru*

Knjiga Giuseppea Massucija,
Misija u Hrvatskoj
1941. – 1946.

Vratolomije
Giacoma
Merighija
iznad Zagreba
i ulaznica za
Merighijev
spektakl

od 5. rujna 1889. objavljen je članak: “Prispio je u Zagreb glasoviti zrakoplovac Giacomo Merighi. On je iz Italije, iz Bologne. Sada mu je 25 godina. Dosad je bio 162 puta sa svojim balonom u zraku, te se znade izdići do 1.500 metara. Kad on ide u zrak, da zrakom plovi, njegov balon nema gondole (košare, op. a.), već samo trapez te na njemu čini najčudnovatije tjelovježbene igre, osobito časa kad polazi u zrak, to je od najljepših, najimpozantnijih i najzagonetnijih prizora, što se može zamisliti.” Prvi je put letio 1889. godine balonom nazvanim *Drzoviti orao*, a pri spuštanju u Preradovićevu ulicu balon je oštećen. Iste je godine ponovno poletio s prostora ondašnjeg sajmišta obnovljenim balonom nazvanim *Grad Zagreb* i postigao visinu od 1.000 metara. Letove je poduzeo 13. i 24. listopada iste godine, a za drugoga je leta s visine od 300 metara izbacio lutku nalik na čovjeka, što je izazvalo zaprepaštenje među gledateljstvom, pa ga je redarstvo zbog toga kaznilo s 15 forinti kazne u korist *Uboške zaklade grada Zagreba*. Zabilježeno je da je Merighi tom prilikom bio zadovoljan ishodom (tj. tako malom kaznom), pa je rekao: *Contentissimo*. Merighijevi nastupi bili su vrlo privlačni jer balon nije imao košaru, a na trapezu koji je bio obješen o kupolu Merighi je izvodio raznovrsne akrobacije.

Talijanski letač Giacomo Merighi

Literatura: *Obzor*, 5. rujna 1889.; *Zagrebački leksikon*, sv. I., Zagreb, 2006., 40-41.

MICHAEL, Italus

Michael Italus bio je graditelj kule Nebojan na kaptolskoj utvrdi početkom 16. stoljeća. Erazmo, magister, došao je 1512. godine da započne radove na kaptolskoj utvrdi u Zagrebu. On i njegovih pet pomoćnika počeli su raditi temelj Bakačeve kule. Nakon njega je na utvrdi 1513. i 1514. radio Michael Italus s dva pomoćnika. Istodobno kada i on radio je i magister Georgius bez oznake podrijetla, a 1515. i magister Andrija.

Literatura: L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb, 1994., str. 88.

PASTOR, Ivan

Otprilike u posljednjem desetljeću 15. stoljeća na Gradec dolazi Firentinac Ivan (Gywan) Pastor. Prije toga bio je na dužnosti senjskoga kapetana, zatim obnaša dužnost pobirača ratnog poreza 1495. te slavonskog tridesetničara, a nabavljao je i za kralja Vladislava neku skupocjenu robu. Ivan Pastor prvi se okušao u transportu stoke morskim putem preko luke u Bakru te je početak 16. stoljeća bio zlatno doba izvoza ugarske stoke preko Zagreba zbog nemogućnosti drugih putova preko Ljubljane i Ptuja jer je tada bjesnio rat između Venecije i Maksimilijana. Početkom 16. stoljeća Pastor je posebno istaknut kao nobilis, dakle kao plemić. Za većinu ostalih Firentinaca na gradečkoj koloniji to možemo samo pretpostaviti. Uz Ivana Pastora javlja se i njegov otac Gašpar Pastor, Talijan koji je 1538. godine prodavao najrazličitiju robu: odjevne predmete, šećer, naranče i slično. Posebno se bavio prodajom naoružanja te je uvezio puške bradatice. Ivan Pastor bio je ratni špijun u Osmanskom Carstvu. Kralj mu je naredio da otputuje u Tursku i da ondje otkrije koliko je ljudi odvedeno u ropstvo.

Literatura: L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb, 1994., str. 12; N. Štefanec, »Grad na prvoj crti obrane« u: *Povijest grada Zagreba*, sv. I, Zagreb, 2012., str. 146; F. Buntak, *Povijest Zagreba*, Zagreb, 1996., str. 205.

PERIN (Perkin)

Na Gradecu je u 13. stoljeću postojala mletačka kolonija, a posebno mjesto u njoj imao je Perin (Perkin) i njegovi rođaci, koji će se do Perkinove smrti 1278. godine odlično slagati s građanima Gradeca. Perin se prvi put spominje 1256. kao Perkin, kapetan Gradeca. Potom se 1259. spominje kao trgovac Perin, a 1266. kao načelnik. Baveći se vrlo uspješno trgovinom Perkin je stekao veliko bogatstvo te je ulagao novac u zemljišta pa je po veličini posjeda postao ozbiljan konkurent slavonskim velikašima. Nada Klaić smatra da je Perkin postavljen za gradonačelnika voljom sugrađana jer da je na taj položaj došao na silu, građani bi se bunili kod kralja zbog takvog postupka. I sam Bela IV. naziva ga

gradečkim kapetanom. Perkin se u dokumentima naziva *comes* (dakle, plemić), iako je bio trgovac. Čini se da je jedan dio darovnica koje spominju Perkinovo ime krivotvoren jer se u njima Perkin spominje kao plemić s obzirom na to da je silno želio biti primljen u slavonsko plemstvo. Od kralja je dobio posjed Glavnicu na današnjem sesvetskom području, a posjedovao je i velike posjede na današnjoj Baniji i u Pokuplju. Bio je predstojnik zagrebačke kraljevske kovnice novca. Perkin je zbog svojeg bogatstva vrlo poželjan vazal i u crkvenim krugovima, a kao najodličniji član mletačke kolonije na Gradecu vrlo rado viđen i na budimskom dvoru. Čini se da mu je kralj bio dužnik zbog darova koje mu je Perkin donio iz Venecije. Ta povezanost s dvorom je i razlog njegova tragičnog završetka. Preuzevši od dvora neku diplomatsku misiju, odlazi u Italiju (Ladislav ga šalje svojem tastu, napuljskom kraju Karlu II.) i na putu kući ubili su ga neki razbojnici. Tako je mletačka kolonija izgubila jednog do svojih najznačajnijih predstavnika, ali su se ubrzo pojavili njegovi rođaci, brat Antun i ujak Markulin, kojima ban Nikola ustupa sve Perkinove posjede. Markulin je čak preuzeo predstojništvo u zagrebačkoj kovnici.

Literatura: N. Klaić, *Medvedgrad i njegovi gospodari*, Zagreb, 1987., 47, 54; L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb, 1994., str. 7; B. Škrebilin, »Etničke i političke skupine u srednjovjekovnom gradu – Primjer gradečkih *lingui*« u: *Povijesni prilozi*, sv. 35, 2008., str. 96.

PIEROTTI, Luigi

Luigi Pierotti, zidarski majstor i klesar palača, mauzoleja i grobnica u Zagrebu u 19. stoljeću. Nismo našli mnogo podataka o njegovu životu, ali važne osobe iz gradskog društva tog doba spominju njegov rad. Tako na primjer u govoru u vezi s Palačom inženjerskog saveza govornik spominje Pierottijev rad: "Sretni smo što nam je ured u kući koju je zagrebački kipar Luigi Pierotti sagradio za sebe i za svoju obitelj ..."

Drugi citat ga spominje u vezi s gradnjom Palače Vranyczany Dobrinović, a u njemu se spominje da je u

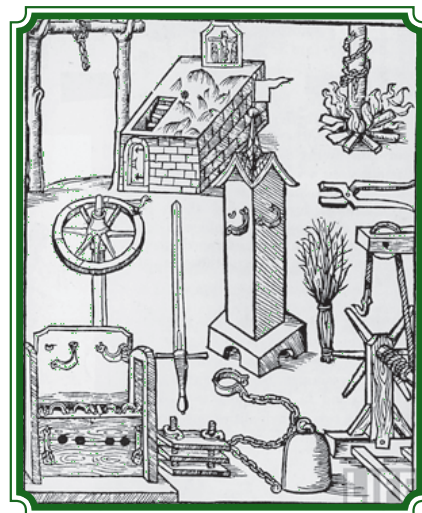
gradnji sudjelovao Luigi Pierotti iz Trsta koji je pojedine predmete izradio u svojoj klesarskoj radionici u Zagrebu. U drugom zapisu nalazimo također njegovo ime. Tijekom posjeta cara Franje Josipa I. kod svečanosti otvaranja zgrade Kastner&Öhlera car je posebnim kladivcem udario tri puta završni zlatni čavao na bijeloj mramornoj ploči koju je izradio poznati zagrebački klesarski majstor Luigi Pierotti. To su samo neki od radova ovog majstora, a postoje i mnogi drugi u Zagrebu i okolici u vezi s kojima se spominje njegovo ime. U Pierottijevoj ulici u Zagrebu nalaze se Rudarsko-geološko-naftni i Prehrambeno-biotehnološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Zidine Kaptola gradili su talijanski majstori

PORTA

Porta, graditeljska obitelj iz 17. stoljeća na Gradecu. Godine 1623. bio je primljen u građane Dominicus Porta murarius. Odakle je došao, nemamo podataka. Taj Domenico Porta preuzeo je neki posao za Kaptol u Sisku 1627. godine. Zidar Domenico obavljao je u Gradecu za gradsku upravu skromne poslove 1639. godine. Izradio je tako rešetke za Dverce. Godine 1629. zabilježen je i Julio (Giulio) Porta. On je 1639. izabran za prisežnika u gradskoj upravi. Izvodio je neke radove, a za nagradu je dobio od grada pet kola vapna. Načinio je žljebove za Mesnička vrata i popravljao Prebendarsku hižu 1642. godine. Godine 1646. sklopio je ugovor za gradnju isusovačke škole. Bavio se i trgovinom, izabran je i za gradskog senatora, a umro je 1655. godine. Dominik i Julio bili su braća ili rođaci. Čini se da su obojica radila na održavanju gradskih utvrda, a Julio i na obnovi svetišta katedrale. Iz obitelji Porta potječe i Đuro Porta, gradski istražitelj koji je započeo veliki progon vještica 1698. godine. Prije svakog suđenja vodio je ispitivanja te je imao

Đuro Porta bavio se progonom vještica

metode mučenja kojima je izvlačio najfantastičnija priznanja. Ni jedan slučaj koji je vodio nije završio oslobađajućom presudom. Njegov je rad završio 1704. godine.

Literatura: L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb, 1994., str. 127.

POSARELLO, Ottavio, Oratius, Matthias i Orpheo

Ottavio, Oratius, Matthias i Orpheo Posarello bili su talijanski trgovci koji su plaćali tridesetnicu gradskoj blagajni 1587., 1588. i 1589. godine. To znači da su uvozili robu u Zagreb. Matija Posarello nastanio se u Gradecu i kao zagrebački građanin bio je gradski sudac. Godine 1604. spominje se kao bivši gradski sudac. Matija je od Tome Erdödyja unajmio rudnik bakra kod Samobora 1617. godine.

Literatura: L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb, 1994., str. 19; H. Petrić, »Stoljeće oporavka i napretka« u: *Povijest grada Zagreba*, sv. I., Zagreb, 2012., str. 165.

RADIN, Furio

Furio Radin poznat je hrvatski saborski zastupnik talijanske manjine i dugogodišnji predsjednik Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Rođen je 1. lipnja 1950. u Puli, gdje je završio osnovno i srednjoškolsko obrazovanje. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je psihologiju, a kasnije stekao i doktorat iz tog područja. Tijekom studija bio je aktivan u Savezu socijalističke omladine, posvećen znanstvenim projektima mladih. Radin je u Hrvatskom saboru aktivan od 1992. godine, a od 2000. predsjedava Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Također je bio član Županijske skupštine Istarske županije do 2001. godine i član IDS-a od 2011. Poznat je po snažnoj podršci talijanskoj manjini te kao najdugovječniji saborski zastupnik. Tijekom karijere često se sukobljavao s političarima, primjerice s Damirom Kajinom i Zlatkom Hasanbegovićem, dok se zalagao za očuvanje prava manjina u političkom sustavu. Njegova supruga Helena Štimac Radin ravnateljica je Ureda za ravnopravnost spolova, a zajedno su suautori knjige *Mladi: problem ili resurs*. Furio Radin iz prvog braka ima dvije kćeri, među kojima je Petra Radin, poznata kazališna redateljica. Aktivan je i u kulturnim projektima talijanske zajednice kao član izdavačke kuće Edit koja objavljuje novine *La voce del popolo*. Godine 2014. odlikovan je talijanskim priznanjem "Red talijanske zvijezde" s titulom Cavaliere di Gran Croce.

Furio Radin

Literatura: N. Šantić, *Lo guiro-prisežem, Politička biografija Furia Radina*, Zagreb, 2024.

ROGERIJE Firentinac

Rogerijs Firentinac, zastavnik i trgovac (Rogerius de Florencia) na srednjovjekovnom Gradecu. Rogerije se za razliku od Chuna nikada ne naziva Gallicus nego uvijek Latinom. Rogerije je vrlo sposoban i općina mu povjerava, zajedno s nekim Mihajlom i Chunom, zakup svoje knežije. On kupuje nekretninu na Gradecu devedesetih godina 14. stoljeća i to zajedno s još jednim moćnim čovjekom Pierom Angelijem. Već 1400. općina prodaje zemljište Rogerija Firentinca i to zbog nekih njegovih ispada. Iako nije isključeno da se zadržavao i dalje na Gradecu, ipak nakon 1400. nema o njemu nikakvih vijesti. Vrlo je vjerojatno da je nakon toga napustio grad.

Literatura: N. Klaić, *Povijest Zagreba, Zagreb u srednjem vijeku*, knjiga I, Zagreb, 1982., str. 251.

SAVIĆ, Massimo/Moreno

Massimo/Moreno Savić (Pula, 6. lipnja 1962. – Zagreb, 23. prosinca 2022.) bio je istaknuti hrvatski pjevač i glazbenik, poznat po svojem jedinstvenom glasu i bogatoj karijeri. Po majci Eldi Talijan. Majka mu je bila Talijanka iz Raše kod Labina te su roditelji živjeli u Raši sve do Massimove treće godine kada su se razveli, pa se s majkom preselio

u Aversu pokraj *Napulja*. Dio djetinjstva proveo je u Italiji i Australiji, a kasnije se vratio u Istru. Glazbeni talent otkrio je u mladosti, pjevajući talijanske narodne pjesme, dok je prve note naučio uz lokalnog svećenika. U Zagrebu je završio srednju školu, a glazbena karijera započela je 1983. osnivanjem new wave / synth-pop grupe *Dorian Gray*. Bend je postigao uspjeh albumima *Sjaj u tami* i *Za tvoje oči*, ali se raspao 1986. zbog financijskih problema. Nakon raspada benda Massimo se posvetio solo karijeri. Tijekom kasnih 1980-ih i 1990-ih surađivao je sa Zrinkom Tutićem i razvio svoj prepoznatljiv glazbeni stil. Njegovi albumi poput *Vještina* i *Vještina 2* obilježili su vrhunac njegove karijere, a hitovi poput *Iz jednog pogleda* i *Suze nam stale na put* postali su evergrini. Poznat po vokalnim sposobnostima i emotivnim izvedbama, Savić je nastupao diljem Hrvatske i regije, često raspodajući koncerte. Massimo je bio čest gost velikih festivala i događanja. Njegovi koncerti, poput onoga u pulsnoj Areni 2013. godine, privlačili su tisuće obožavatelja. Kao mentor sudjelovao je u talent-showovima poput *X Factor Adria* i *The Voice Hrvatska*. Njegova glazba obilježena je suradnjama s domaćim i stranim autorima, uključujući Arsena Dedića i Predraga Martinjaka. Massimov život obilježili su strast prema glazbi i borba s osobnim izazovima. Njegova ljubav prema obitelji i muzikalnost ostavili su dubok trag na hrvatskoj glazbenoj sceni. Preminuo je od raka pluća 2022. godine u Zagrebu, u 60. godini života.

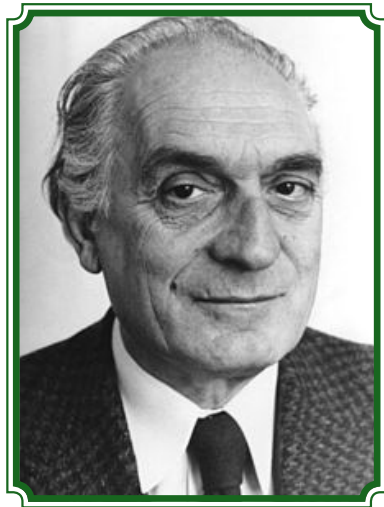

Massimo/Moreno Savić

Literatura: https://hr.wikipedia.org/wiki/Massimo_Savi%C4%87.

SEQUI, Eros

Eros Sequi bio je istaknuti književnik i kulturni radnik rođen 1912. godine u Possagnu kraj Trevisa u Italiji. Diplomirao je na prestižnoj Scuola Normale Superiore u Pisi 1935. godine, a potom radio u talijanskom Ministarstvu prosvjete

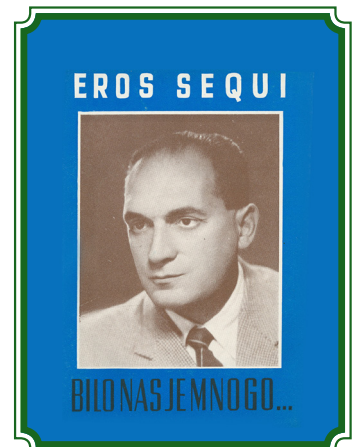

Eros Sequi

i kao profesor talijanskog jezika u Grčkoj. Nakon preseljenja u Zagreb postao je lektor, a kasnije i profesor na Filozofskom fakultetu te ravnatelj Talijanskog instituta za kulturu. Tijekom Drugog svjetskog rata (1943.) pridružio se jugoslavenskom partizanskom pokretu uređujući talijanske partizanske novine poput *Libertà* i *La Voce del Popolo*. Nakon rata bio je ključan u osnivanju i vođenju Talijanske unije za Istru i Rijeku, posvećen očuvanju kulturnog identiteta talijanske manjine. Smijenjen 1952. s dužnosti tajnika Unije zbog zauzimanja za veću autonomiju i kulturnu subjektivnost talijanske manjine, preselio se iz Rijeke u Zagreb. Godine 1952. seli se u Beograd, gdje je nastavio raditi kao profesor talijanistike. Njegova književna djela uključuju zbirke pjesama, pripovijesti i romane koji istražuju teme partizanskog iskustva, kulture i verizma.

Pisao je i eseje, autobiografske tekstove te sveučilišne udžbenike. Posebno je značajno njegovo djelo *Bilo nas je mnogo* (Zagreb, 1952.; potom na talijanskom *Eravamo in tanti*, Rijeka, 1953. i 1979. te Milano 2001.) u kojem je opisao svoje partizansko iskustvo u planinama Gorskoga kotara. Umro je u Beogradu 1995. godine.

Literatura: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/966/sequi-eros>.

Naslovnica knjige *Eravamo in tanti* Erosa Sequija

STROZZI, Tito

Tito Strozzi, hrvatski glumac, redatelj, pisac i prevoditelj, bio je potomak ugledne talijanske plemićke obitelji Strozzi iz Firenze, a s majčine strane pripadao je hrvatskoj glazbenoj obitelji Ružička. Nakon povlačenja austrijske vojske iz Toscanne 1859. dio Strozzijevih preselio se u Austrougarsku Monarhiju, uključujući Ferdinanda Strozzića koji se naselio u Zagrebu. Ondje je upoznao Mariju Ružičku, s kojom se vjenčao 1871. godine. Par je imao osmero djece,

od kojih su odraslu dob doživjeli samo Tito i njegova sestra Maja. Maja je postala operna primadona, a zbog tuberkuloze liječila se u sanatoriju u Austriji, gdje je upoznala ruskog plemića Papandopula. Ubrzo nakon vjenčanja dobili su sina Borisa, kasnijeg kompozitora, no Papandopulo je preminuo, a Maja se vratila u Zagreb. Kasnije je upoznala pijanista Belu Pečića i postala poznata po interpretacijama Stravinskog. Tito je sudjelovao u Prvom svjetskom ratu, koristeći se svojim plemićkim statusom kako bi imao lakše uvjete u vojsci. Njegov prvi brak bio je s Maud Weinrich, no nakon što se Maud zaljubila u njegova prijatelja, razveli su se. Drugi brak sklopio je s Ljubicom Oblak, poznatom primadonom, no ni taj nije opstao. Treći brak bio je s Irinom Aleksandrovskom, emigrantkinjom iz Rusije, zbog koje je prešao na pravoslavlje. I taj brak završio je razvodom. Pred Drugi svjetski rat Strozzi se oženio balerinom Anđelkom Ilić, a kasnije i glumicom Elizom Gerner. Tito Strozzi bio je blizak s književnikom Miroslavom Krležom, a često je tumačio likove u njegovim dramama. Njegova kći Maja Strozzi nije slijedila obiteljsku umjetničku tradiciju, već se posvetila medicini.

Literatura: Strozzi, Tito. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2025. Pristupljeno 4. 1. 2025. <https://enciklopedija.hr/clanak/strozzi-tito>.

Obitelj Strozzi

TIMOTEJ

Timotej, zagrebački biskup, kojega je papa imenovao 22. rujna 1263. u Orvietu. U imenovanju papa spominje i dotadašnji Timotejev položaj, podđakona i kapelana, arhiđakona Zale u Vesprimskoj biskupiji. U 13. stoljeću bio je to vrlo visok položaj na papinu dvoru. Timotej je za pape Urbana IV. boravio u Orvietu, a za Urbanova nasljednika (Klementa IV.) u Viterbu. U Timotejevoj nazočnosti papa je 1264. godine imenovao za zagrebačkog kanonika Evencija. Vremenu biskupa Timoteja pripada i magistar Jakob koji je obnašao čast prepozita Čazmanskog kaptola (1280.). Time se u Zagrebačkoj biskupiji širio krug Talijana. Freske u sakristiji zagrebačke katedrale upravo su iz Timotejeva vremena, a pripadaju slikaru koji potječe iz srednje Italije.

Literatura: L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb, 1994., str. 14-15.

TORUSTI (Ivan, Nikola i Marko)

U vrijeme kada je iz povijesnih izvora nestao Markulin, predstojnik zagrebačke kovnice, javljaju se braća Torusti – Ivan (Gian, Gan Janinus, Gan Latinus, Crni Januš...), Nikola i Marko, kanonik u zagrebačkom Kaptolu. Pouzdajući se u svoje veze s dvorom, braća Torusti kao medvedgradski kaštelani zahtijevaju od građana Gradeca sredstva za uzdržavanje Medvedgrada. Nešto prije 1295. godine zbog toga izbija oružani sukob. Gradečku vojsku u sukobu s medvedgradskom stražom vodi sin zagrebačkog suca i vijećnika Benka. Ipak, kaštelani su na kraju pod pritiskom kralja morali popustiti. Najprije je kralj zapovjedio Ivanu da uzdržava Medvedgrad novcem koji dobiva iz zagrebačke kovnice. Zatim su se predstavnici Gradeca našli pred zagrebačkim sucem Ivanom s dva medvedgradska kaštelana da smire svađe i neprijateljstva. Kaštelani su se zakleli na relikvije da više neće nanositi štete građanima. Sudac se zaklinje da kaštelanima nitko više neće nanositi nepravdu ili štetu. Ako kaštelani prekrše svoje obećanje, građani Gradeca im imaju pravo kao vjerolomcima konfiscirati sve posjede u gradu i na gradskom području. Tim mirom iz 1295. završen je sukob između građana Gradeca i medvedgradskih kaštelana iz obitelji Torusti, ali nije završeno pitanje vlasništva nad medvedgradskom utvrdom. Naime, kanonik Marko Torusti nakon Ivanove smrti uzima Medvedgrad i malo kasnije ga prodaje Babonićima te na taj način značajno oštećuje Kaptol.

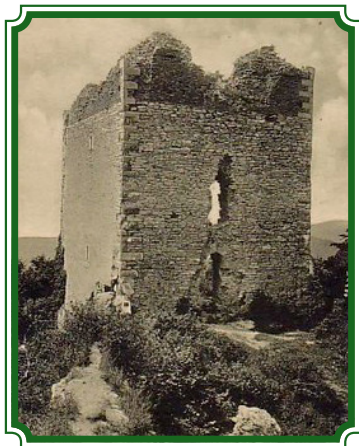
Literatura: N. Klaić, *Medvedgrad i njegovi gospodari*, Zagreb, 1987., str. 53-61; L. Dobronić, *Renesansa u Zagrebu*, Zagreb, 1994., str. 15; N. Klaić, *Povijest Zagreba, Zagreb u srednjem vijeku*, knjiga I, Zagreb, 1982., str. 96-101.

VIDALE

Obitelj Vidale pripada najistaknutijim trgovačkim obiteljima u 19. stoljeću. Početkom 19. stoljeća iz Udina u Zagreb doselio se bogati trgovac Florijan Vidale, kupio je golemu kuću u Opatičkoj ulici 2 na prometnome mjestu od grofa Bartola Patačića (neki izvori navode grofa Erdödyja), otvorivši u južnome krilu kuće dućan pomodne i prekomorske robe. Posjedovao je kuće i u Kamenitoj 6 i u Jurjevskoj 25 i 27. Nakon njegove

smrti posao je preuzeo sin Žiga, padovanski student koji je napustio očev posao kada se zaposlio kao službenik u gradskoj upravi, prodavši kuću trsatskomu grofu Arturu Nugentu. Žigu Vidalea možemo nedvojbeno okarakterizirati kao pripadnika zagrebačke građanske elite. O njegovu društvenom statusu govori i činjenica da se našao na dva portreta, jednom još kao dječak sa svojom braćom, dok mu je samostalni portret 1828. izradio slikar *Joseph Weidner*.

Literatura: I. Iveljić, *Očevi i sinovi, privredna elita Zagreba u drugoj polovici 19. stoljeća*, Zagreb, 2007.

Braća Torusti posjedovala su utvrdu Medvedgrad